



UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA



UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura

Estudi amb perspectiva de gènere de la seguretat urbana
en el municipi de Benifaió.

Treball Fi de Grau

Grau en Fonaments de l'Arquitectura

AUTOR/A: Campos Albuixech, Élia

Tutor/a: Novella Abril, Inés

CURS ACADÈMIC: 2023/2024

ESTUDI AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE DE LA SEGURETAT URBANA EN EL MUNICIPI DE BENIFAIÓ.



INDEX

Resum/Resumen/Abstract

1. Introducció

- 1.1 Objectius
- 1.2 Marc teòric
- 1.3 Marc normatiu
- 1.4 Marc geogràfic i social

2. Metodologia

- 2.1 Descripció del taller
- 2.2 Estudi de qüestions rellevants
 - 2.2.0 Descripció de la massa crítica
 - 2.2.1 Mobilitat quotidiana
 - 2.2.2 Percepció de seguretat
 - 2.2.3 Preferències respecte al disseny urbà
- 2.3 Percepció de l'entorn
 - 2.3.1 Mobilitat quotidiana
 - 2.3.2 Percepció de seguretat
 - 2.3.3 Llocs de freqüència i opinions d'aquests
- 2.4 Valoració del taller i comentaris
- 2.5 Anàlisi de camp de les principals zones insegures

3. Conclusions

4. Proposta d'estratègies d'actuació

5. Bibliografia

Anex I - Material elaborat per al taller

Anex II - Plànols resultants del taller

RESUM:

El present treball realitza l'estudi amb perspectiva de gènere i d'edat de la seguretat urbana en el municipi de Benifaió (València). Per aquest motiu, s'empra l'enfocament aprenentatge-servei a través de la metodologia de les auditories de seguretat i qualitat de l'espai públic, desenvolupant el treball en tres fases: fase d'estudi documental, taller participatiu amb grup focal, i redacció de síntesi i conclusions.

L'anàlisi es centra en la població adolescent del municipi, estudiant així la franja d'edat on la bretxa de gènere és major respecte de la percepció de seguretat en l'espai públic.

L'objectiu és bidireccional; d'una banda, es tracta d'obtenir informació sobre possibles zones i espais de conflicte on és prioritari plantejar processos de renovació urbana i, per altra banda, es tracta de conscienciar a la població juvenil sobre l'impacte del disseny urbà en la seva vida quotidiana i la dimensió de gènere que existeix respecte de l'espai construït.

El treball inclou una proposta d'estratègies d'actuació per a millorar la percepció de seguretat en els espais públics del municipi de major interès per la seua població adolescent, basades en la recerca i els resultats de l'auditoria.

PARAULES CLAU:

Urbanisme amb perspectiva de gènere · participació ciutadana · seguretat urbana · espai públic · mobilitat quotidiana.

RESUMEN:

El trabajo realizará un estudio con enfoque de género y edad de la seguridad urbana en el municipio de Benifaió (València). Para ello, se empleará el enfoque aprendizaje-servicio a través de la metodología de las auditorías de seguridad y calidad del espacio público, desarrollando el trabajo en tres fases: fase de estudio documental, taller participativo con grupo focal, y redacción de síntesis y conclusiones.

El análisis se centrará en la población adolescente del municipio, estudiando así la franja de edad donde mayor es la brecha de género respecto de la percepción de seguridad en el espacio público.

El objetivo es bidireccional; por un lado, se trata de obtener información sobre posibles zonas y espacios de conflicto donde es prioritario plantear procesos de renovación urbana y, por otro, se trata de concienciar a la población sobre el impacto del diseño urbano en su vida cotidiana y la dimensión de género que existe respecto del espacio construido.

El trabajo incluirá también una propuesta de estrategias de actuación para mejorar la seguridad en los espacios públicos del municipio de mayor interés para los adolescentes, basadas en la investigación y los resultados de la auditoría.

PALABRAS CLAVE

Urbanismo con perspectiva de género · participación ciudadana · seguridad urbana · espacio público · movilidad cotidiana.

ABSTRACT:

The research will undertake a gender-based study on urban safety in the municipality of Benifaió (Valencia). To this end, the service-learning approach will be used through the methodology of public space safety and quality audits, developing the work in three phases: desk-research, participatory workshop with a focus group, and drafting of synthesis and conclusions.

The study will focus on the adolescent population of the municipality, thus studying the age group where the gender gap with respect to the perception of safety in public spaces is greatest. The objective is bidirectional; on the one hand, the aim is to obtain information on possible conflict areas and spaces where it is a priority to propose urban renewal processes; and, on the other hand, to raise awareness among the population about the impact of urban design on their everyday lives and the gender dimension that exists with respect to built space.

The research will also include a proposal for action strategies to improve safety in the public space of the municipality, based on the research and the results of the audit.

KEY WORDS

Gender-sensitive urbanism · citizen participation · urban safety · public space · everyday-life mobility · adolescence and public space.

1. INTRODUCCIÓ

1.1 OBJECTIUS

L'estudi amb perspectiva de gènere de la seguretat urbana en el municipi de Benifaió té com a objectius generals:

- Conèixer millor l'experiència, patrons d'ús i opinió que la població adolescent té sobre els espais construïts que més freqüenta.
- Extraure conclusions bàsiques que contribuïsquen a definir i prioritzar actuacions de millora urbana enfocades a millorar la vivència quotidiana de la població adolescent.

Per a aconseguir aquests objectius, s'ha considerat necessari incloure dins d'aquest treball acadèmic els següents aprenentatges:

- Disseny d'una activitat participativa amb adolescents.
- Anàlisis dels resultats de les activitats dutes a terme.
- Identificar possibles bretxes de gènere entre la població adolescent pel que fa a la mobilitat quotidiana i la percepció de seguretat de l'entorn construït.
- Comparar i identificar les possibles diferències entre el grup de menor edat (12-13 anys), respecte al grup de major edat (16-17 anys) amb el propòsit de conèixer quins factors o esdeveniments alteren la percepció de seguretat i a quina edat comença a ser notòria la bretxa de gènere.
- Elaboració de propostes de millora a partir de les conclusions extretes del taller participatiu.

1.2 MARC TEÒRIC

Segons l'IEC (Institut d'Estudis Catalans) l'urbanisme té dos accepcions:

1. Conjunt de normes i disposicions tècniques, administratives, poblacionals, socials i econòmiques que es refereixen al desenvolupament harmònic, racional i humà dels centres habitats.
2. Ciència, tècnica i art de l'ordenació de les ciutats i el territori.

Aquestes dues accepcions condensen els principals corrents que identifica Inés Sánchez de Madariaga al llibre *Esquinas inteligentes: la ciudad y el urbanismo moderno*. Aquests enfocaments han format part de la història de l'urbanisme des dels seus inicis com a disciplina més o menys formalitzada: l'urbanisme com a problema estètic-formal, l'urbanisme com a racionalitat científicotècnica, i l'urbanisme com un mitjà de transformació social. Els enfocaments generals esmentats han derivat en diferents plantejaments i solucions cap a la ciutat, segons el context geogràfic i sociopolític a cada moment històric. La inclusió del feminisme i els estudis de gènere en el camp de l'urbanisme s'emmarca com un dels principals enfocaments o corrents de l'urbanisme entès com a mitjà de transformació social des de les últimes dècades del segle XXI. L'aparició i consolidació del gènere en les disciplines de planificació espacial es relaciona fonamentalment amb la reivindicació i posada en valor d'aquestes disciplines com a eines directament relacionades amb la vida i el benestar de les persones.

En aquest sentit, els estudis de gènere posen el focus en la capacitat de l'urbanisme per a definir la forma i estructura dels espais on s'estableixen, o no, les relacions socials i l'accés als serveis de la ciutat i el territori en el dia a dia. La desigualtat en l'accés als recursos i serveis que ofereixen el territori i les ciutats té conseqüències en la capacitat de desenvolupament de les persones, tant en la vida personal com professional. Per aquest motiu, aquesta desigualtat afecta el principi d'igualtat d'oportunitats.

La literatura especialitzada ha demostrat que dones i homes tenen estadísticament vides diferents a conseqüència del fenomen denominat divisió sexual del treball. Com aporten Sánchez De Madariaga i Roberts (2013), en el punt de vista de les disciplines de planificació i disseny espacial hi ha dos diferències fonamentals: el desequilibri en l'assumpció de les activitats reproductives (o de les cures) i la percepció de seguretat, una de les formes de violència contra les dones reconeguda per les Nacions Unides (ONU Mujeres, 2015).

La rellevància de les desigualtats entre homes i dones derivades de la manera en què es planifiquen el territori i les ciutats, fou identificada de manera explícita a la dècada de 1970 per les acadèmiques pioneres en els que posteriorment es coneixeran com a estudis feministes, també coneguts com "de gènere" o "de dones" (Hayden, 1980). Inicialment, des de disciplines dels camps de les humanitats o les ciències socials, els debats feministes s'han focalitzat principalment en la crítica als models urbans tradicionals, així com els processos establerts en la presa de decisions respecte de la construcció de l'espai construït, ja que tendeixen a reproduir i reforçar els biaixos de gènere i les relacions desiguals entre sexes, provocant un accés desigual als recursos, serveis i oportunitats que ofereixen el territori i les ciutats (Fainstein & Servon, 2005).

Els estudis acadèmics junt a la col·laboració amb els moviments socials de dones han aconseguit no sols crear un marc teòric sòlid i argumentat, on s'han identificat i estructurat temes, procediments i metodologies pròpies, sinó que també han generat experiències i aprenentatges a partir dels quals és possible establir criteris de planificació i disseny espacial d'aplicació directa en aquestes disciplines, ja siga en l'àmbit acadèmic, la pràctica professional o el desenvolupament de polítiques públiques (Sánchez de Madariaga & Novella Abril, 2020)

Malgrat que s'han reconegut dimensions de gènere en pràcticament la totalitat de temes sectorials dins l'urbanisme i en les diferents escales o abasts del planejament, la literatura especialitzada ha establert quines són les qüestions substantives de major rellevància a la perspectiva de gènere, així com les qüestions relatives als processos propis de la disciplina que són prioritaris des d'aquesta mirada.

A continuació s'inclouen el llistat de temes sectorials i procedimentals amb major rellevància des de la perspectiva de gènere (Sánchez de Madariaga, 2004):

- a. Qüestions substantives o sectorials:
 - Principi de proximitat i integració d'usos.
 - Transport i mobilitat.
 - Espai Públic i seguretat.
 - Habitatge.
 - Activitat econòmica.
 - Equipaments, comerç i oci.
- b. Qüestions relatives als procediments:
 - Coneixement de base: dades i estadístiques.
 - Participació ciutadana.
 - Representació en la presa de decisions.
 - Classificació i qualificació.
 - Inversió i fiscalitat.
 - Coordinació interinstitucional.
 - Avaluació, indicadors i seguiment.

Aquest Treball de Fi de Grau (TFG) ha tingut en compte aquestes qüestions de major rellevància al gènere.

El contingut i metodologies emprades afecta de major o menor forma a moltes d'aquestes qüestions, però la investigació realitzada podria principalment incloure's dins els següents punts:

- Transport i mobilitat.
- Espai públic i seguretat.
- Equipaments, comerç i oci.
- Participació ciutadana.
- Avaluació, indicadors i seguiment.

De totes elles, tres constitueixen l'eix central d'aquest TFG: la **seguretat**, la **participació ciutadana** i la **mobilitat**. Aquestes temàtiques es creuen i estableixen interconnexions amb la resta de qüestions esmentades. Per aquest motiu, s'inclou un apartat específic sobre seguretat, participació ciutadana i mobilitat des de la perspectiva de gènere dins el marc teòric general del treball.

1.2.1 La seguretat en entorns urbans des de la perspectiva de gènere

Des dels anys 1960 diferents lluites socials van coincidir a Nord-Amèrica amb una crítica i replantejament del model urbà establert, així com del procés de presa de decisions sobre la construcció i la gestió de les ciutats. El treball pioner de Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities*, publicat l'any 1961, és un dels textos més representatius d'aquesta època. Tot i que no parla de manera explícita de perspectiva de gènere, és considerada una de les primeres publicacions que aborda la seguretat a l'espai públic des de la mirada de la percepció i la vida quotidiana, dos aspectes que seran centrals posteriorment per als estudis de gènere aplicats al disseny espacial.

La dimensió de gènere pel que fa a la seguretat urbana es va establir més específicament a la segona meitat de la dècada de 1970 gràcies a la consolidació dels estudis de gènere en els cercles acadèmics i a l'estructuració de les reivindicacions d'un moviment feminista cada vegada més organitzat i relativament estès.

Aquestes aportacions, però, no es van posar en pràctica a les ciutats de forma immediata. Als anys 1980 a ciutats europees importants es duïen a terme "programes de ciutats segures" que exclouïen la dimensió de gènere i es centraven a previndre els crims tipificats i no la violència que s'exerceix sobre les dones. A 1996 ONU Habitat va crear el Programa de Ciutats Segures. Aquest programa va suposar un avanç, ja que equiparava la percepció d'inseguretat amb la violència.

De forma paral·lela, al Canadà les dones s'empoderaven i es mobilitzaven contra la violència sexual als espais públics creant consells de dones que treballaven per millorar les polítiques urbanes. Aquest consell va organitzar auditories de seguretat de les dones incloses dins el programa *Femmes et Villes*, coordinat per Anne Michaud. La publicació d'aquest treball a *Guide d'aménagement pour un environnement sécuritaire* (2002), estableix les bases de les auditories de seguretat amb perspectiva de gènere actuals. De la informació obtinguda d'aquestes auditories s'extrauen sis grans blocs que influeixen en la percepció de seguretat urbana de les dones. Aquests blocs anomenats els sis principis bàsics o sis principis de Canadà (Figura 01), per a un entorn segur per a les dones són:

- L'orientació: saber on estàs i on vas.
- La visibilitat: veure i ser vista.
- La vitalitat: escoltar i ser escoltada.
- La vigilància: poder escapar i obtindre auxili.
- L'acondicionament: viure en un ambient net i acollidor.
- La comunitat: actuar col·lectivament.



Figura 01

Infografía sobre els sis principis de Canadà

Nota: Adaptació de *Urbanismo con Enfoque de Género* [p.63], per I.Novella Abril, 2020.

Aquests principis aposten per una ciutat que permeta, a través del disseny de l'espai, visualitzar tots els elements i persones que hi ha, que possibiliti localitzar eixides en cas de risc i fomenti la visibilitat simbòlica i social. (Ortiz Escalante, 2018)

Des de principis del 2000 fins a l'actualitat, l'estudi i pràctica de la seguretat urbana a espais quotidians en el context espanyol continua principalment en mans d'arquitectes i urbanistes, així com equips multidisciplinaris entre els quals destaquen: Ana Bofill, Zaida Muxí, Inés Sánchez de Madariaga (càtedra UNESCO de Gènere en STI de la UPM), Adriana Ciocchetto, Sara Ortiz, Blanca Baldivia, Roser Casanovas, Marta Fonseca (Col·lectiu Punt 6), Híria Kolektiboa o Gea 21, entre moltes altres.

Amb la digitalització, la recollida de dades i l'arribada a un públic més ampli es facilita, i sorgeixen projectes com és el cas de l'Observatori Quotidiana, que es centra en la recollida i anàlisi de dades amb perspectiva de gènere. Aquest observatori, encapçalat per Mireia Duran, Silvia Carrillo i Júlia Bolao, plasma en gràfiques el que la teoria explica mitjançant casos pràctics.

A la Figura 02.1 es pot observar que de forma general les dones en tots els trams d'edat superen als homes pel que fa a la sensació d'inseguretat. També es veu com la diferència de percepcions té el seu màxim en la joventut, s'estabilitza entre les edats de 35 i 65 anys i torna a engrandir-se a la vellesa. Mentre que la percepció de les dones té un aspecte de gràfica sinoidal, la percepció d'inseguretat dels homes va augmentant gradualment amb l'edat.

A l'interès que ja té el grup focal dels adolescents, cal afegir el procés de creixement personal i educatiu que es desenvolupa en aquesta franja d'edat, així com les dades preocupants de que el 33% de xiques menors de 15 anys han patit alguna violència sexual.¹

Com es mostra a la Figura 02.2, la violència sexual és significativament desigual en relació al gènere, afectant més directament les dones.

¹ Enquesta de Violències Masclistes, Generalitat de Catalunya, 2021.

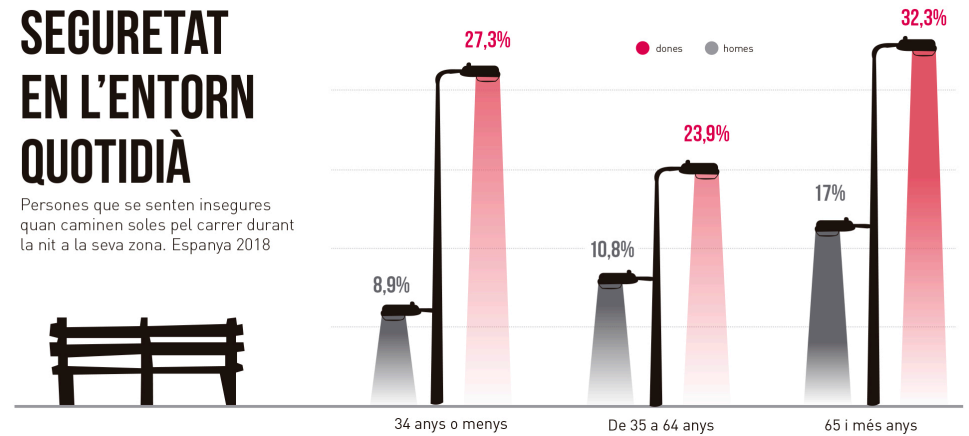


Figura 02.1

Infografia sobre la seguretat urbana

Nota: Adaptació de *Quotidiana* (imatge), https://quotidiana.coop/quot_dada/seguretat-en-lentorn-quotidia/.

EL GÈNERE IMPORTA EN LES VIOLÈNCIES SEXUALS A L'ADOLESCÈNCIA

Percentatge d'alumnes entre 12 i 18 anys que han patit situacions de violència sexual el curs anterior i/o a les vacances d'estiu. Catalunya curs 2017-2018

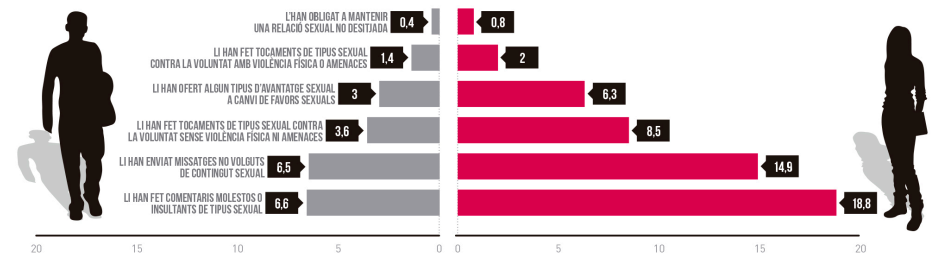


Figura 02.2

Infografia sobre les violències sexuals en l'adolescència

Nota: Adaptació de *Quotidiana* (imatge), https://quotidiana.coop/quot_dada/el-genero-importa-en-les-violencias-sexuals-a-ladolescencia/

1.2.2 La participació ciutadana en el urbanisme des de la perspectiva de gènere

La participació ciutadana és una ferramenta informativa i de diagnosi cada vegada més consolidada en l'àmbit de l'urbanisme, des de les estratègies territorials fins a projectes urbans de definició de l'espai públic. [Pérez Alonso, Blanco Rodrigo, & Gamir Ríos, 2022]

Des del punt de vista de la perspectiva de gènere és, a més a més, una de les ferramentes més bàsiques i tradicionals per a incloure la veu de les dones en la presa de decisions, així com un dels primers passos per a iniciar el procés de transversalització de gènere en qualsevol política pública, com ara el plantejament. Escoltar a les dones és de gran interès, ja que estadísticament són elles les que continuen sent les principals responsables del treball domèstic i de les cures. [Col·lectiu Punt 6, 2014]

Com qualsevol activitat humana, el treball reproductiu té implicacions espacials i temporals i, per tant, forma part de l'àmbit de competències de l'urbanisme pel que fa a qüestions, com ara la qualificació del sòl, les estratègies de mobilitat o la definició detallada dels equipaments de proximitat, entre d'altres possibles. La participació ciutadana amb perspectiva de gènere i el treball específic amb dones ha esdevingut clau per a abordar qüestions com la seguretat urbana, l'accessibilitat i qualitat de l'espai públic, la mobilitat o la capacitat de les propostes urbanístiques per a afavorir la conciliació i, el desenvolupament d'activitats associades a les cures i la vida quotidiana.

A l'article *Planning from below: using feminist participatory methods to increase women's participation in urban planning* (Ortiz Escalante & Gutiérrez Valdivia, 2015) es diferencien quatre moments en què es pot donar la participació:

1. Tallers de sensibilització. Aquesta primera fase suposa una aproximació a l'entorn quotidià. Es tracta d'identificar elements que faciliten o dificulten el dia a dia, basats en les experiències, necessitats i coneixements personals i col·lectius de les dones.

2. Diagnosi de l'entorn quotidià. Dels coneixements adquirits durant aquesta primera fase s'extrauen recomanacions a tindre en compte durant la planificació i transformació de l'entorn. Aquesta diagnosi consta de tres parts; en primer lloc, es realitza una marxa exploratòria per l'entorn urbà més pròxim. A continuació, es porten a cap entrevistes amb dones o persones d'interès. Finalment es du a terme un taller amb dones.

3. Propostes de transformació. Aquesta estratègia incorpora les dos anteriors. Consisteix en la participació activa de les dones en col·laboració amb tècnics per transformar espais reals tenint en compte les recomanacions de la diagnosi anteriorment feta.

4. Avaluació. Aquesta última fase ajuda a conèixer si la transformació realitzada s'adequa a les necessitats de la població.

1.2.3 Patrons de mobilitat des de la perspectiva de gènere

Una qüestió molt important a tractar són els patrons de mobilitat segons el gènere. Aquests tenen dos pilars fonamentals. En primer lloc, el concepte de "Mobilitat de les Cures" (Sánchez de Madariaga, 2009), reconeix els viatges diaris relacionats amb les activitats de les cures. S'anomena cures al treball no remunerat dut a terme per persones adultes per tal d'atendre a menors o altres persones dependents, així com el treball relacionat amb el manteniment de la llar.

Històricament, s’ha invisibilitzat aquests viatges relacionats amb les cures baix el paraigua d’altres categories relacionades amb l’oci. Per tal de conèixer realment aquests patrons de viatge ocults, Inés Sánchez de Madariaga va dur a terme en 2013 una recopilació de dades que tenia en compte les “Mobilitats de les Cures” (Figura 03). D’aquesta forma es va visualitzar que els viatges de les cures tenen un volum semblant als viatges vinculats al treball i que en el cas de les dones inclús ho supera. [Sánchez de Madariaga & Zucchini, 2020]

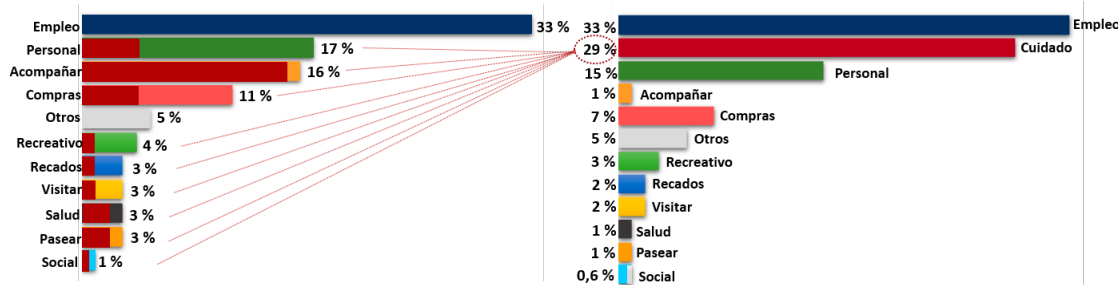


Figura 03
Diferència del resultat amb recollecció de dades de forma tradicional (esquerra) i amb el concepte de “mobilitat de la cura” (dreta).
Nota: Adaptació de *Smart Mobility: Co.creation and Participatory Research*, per I. Sánchez de Madariaga & E. Zucchini, 2019, Gendered Innovations.

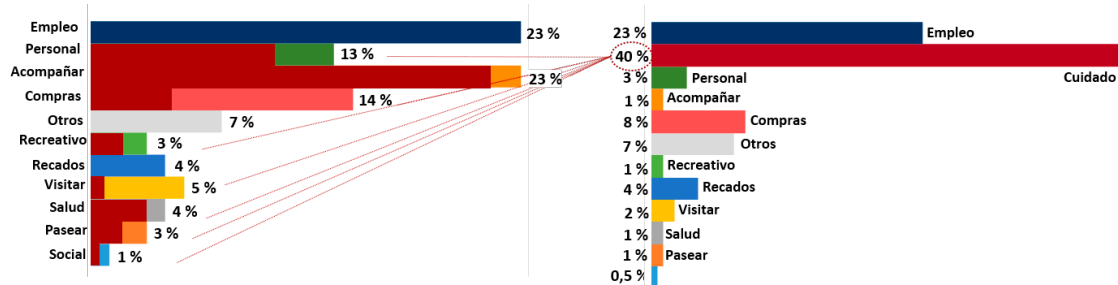


Figura 04
Viatges de dones entre 30 i 45 anys segons propòsit. Diferència del resultat amb recollecció de dades de forma tradicional (esquerra) i amb el concepte de “mobilitat de la cura” (dreta).
Nota: Adaptació de *Smart Mobility: Co.creation and Participatory Research*, per I. Sánchez de Madariaga & E. Zucchini, 2019, Gendered Innovations.

Homes i dones tenen patrons de mobilitat diferenciats a conseqüència de les diferents activitats que duen a terme habitualment. Generalment, les dones fan més viatges i tenen major nombre de destinacions habituals.

En canvi, aquests desplaçaments tendeixen a ser més curts que els dels homes. La mobilitat associada a les dones es distribueix de forma homogènia al llarg del dia, par tant té menys tendència de generar hores punta regulars.

A causa de que la forma de mobilitat més freqüent de les dones és la peatonal, la percepció d’inseguretat en l’espai públic és molt major en dones que en homes. Per tant, la qualitat dels entorns urbans té molt més impacte en l’autonomia de les dones. [Sánchez de Madariaga & Novella Abril, 2021]

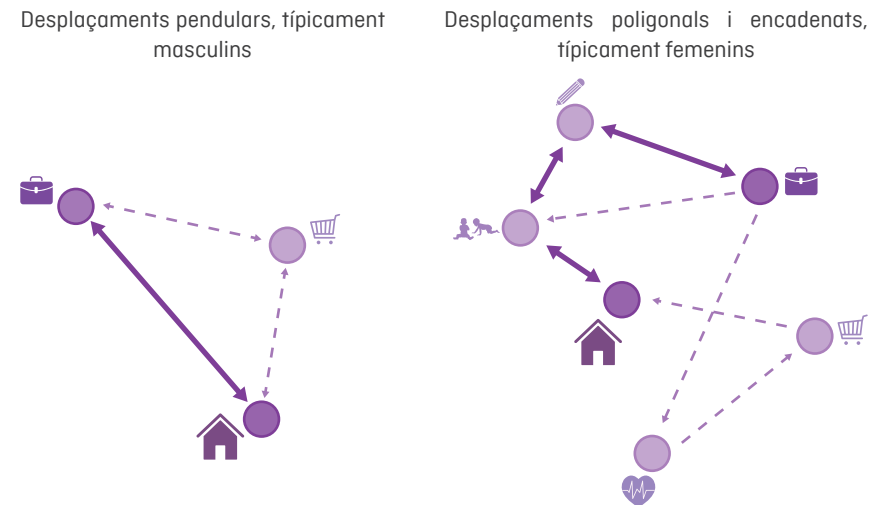


Figura 05
Patrons de mobilitat quotidiana.

1.3 MARC NORMATIU

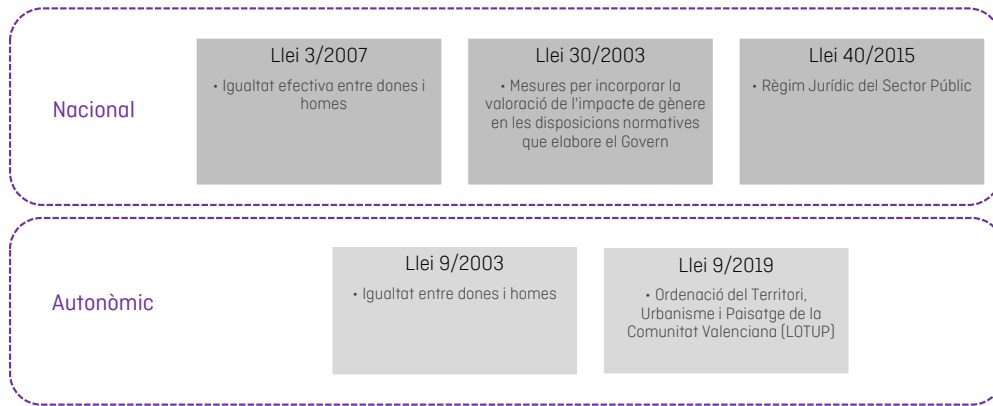


Figura 06
Principal marc legislatiu.

El present treball s'emmarca en una sèrie de normatives emeses per diferents òrgans que defineixen el marc normatiu. Conviuen en aquest aspecte normatives internacionals, comunitàries, estatals, autonòmiques i municipals. Oferint un entramat legal sobre el qual s'articulen les iniciatives institucionals i associatives relacionades amb la implementació de la perspectiva de gènere. Les principals normatives relacionades amb l'aplicació de la perspectiva de gènere a les polítiques de planificació espacial són:

En l'àmbit estatal el marc de referència de la transversalitat de gènere es recull a la Llei Orgànica 3/2007 per a la igualtat efectiva de dones i homes.

En el cas específic de les polítiques de planificació territorial i urbanística, hi ha la Llei 30/2003, de 13 d'octubre. Aquesta suposa l'obligatorietat d'acompanyar les iniciatives amb una avaluació de l'impacte de gènere.

Aquesta obligatorietat també es recull a altres texts legals. Alguns exemples són:

- La Llei de Règim Jurídic del Sector Públic de 2015, exigeix a la Disposició Final Tercera article 26 incloure dins la Memòria de l'Anàlisi d'Impacte Normatiu, la preceptiva emissió d'un Informe d'Impacte per raó de gènere.
- La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, recull a l'article 31 la necessitat de fer efectiu el principi d'igualtat en les polítiques urbanes, d'ordenació territorial i d'habitatge.
- La Sentència del Tribunal Suprem 1750/2018, de 10 de desembre, declara doctrina jurisprudencial el compliment amb el principi d'igualtat entre dones i homes en el desenvolupament urbanístic.
- En seus autonòmiques també s'ha legislat en la matèria, com és el cas, d'entre altres, de Catalunya, País Basc, Comunitat Valenciana, Andalusia i Aragó.

En l'àmbit autonòmic hi ha la Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat Valenciana, per a la igualtat entre dones i homes. Aquesta llei ha servit de marc general perquè la Generalitat Valenciana haja desenvolupat altres normatives més avançades.

La mateixa modificació de la Llei 9/2003 a través de la "Llei d'Acompanyament" estableix l'obligatorietat d'elaborar informes d'avaluació d'impacte de gènere a qualsevol normativa, pla o programa.

A 2015, donant resposta a aquesta llei, es va crear a cada Conselleria una Unitat d'Igualtat. En la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, la Unitat d'Igualtat va ser clau per consolidar la perspectiva de gènere a les polítiques públiques.

Però, la llei més rellevant en quant les polítiques públiques d'ordenació del territori i urbanística és la LOTUP [Llei 1/2019 d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge de la Comunitat Valenciana]. Aquesta introdueix la perspectiva de gènere de forma transversal. A més, inclou un annex específic en matèria de gènere: l'*Annex XII, Criteris i regles per a la planificació amb perspectiva de gènere*.

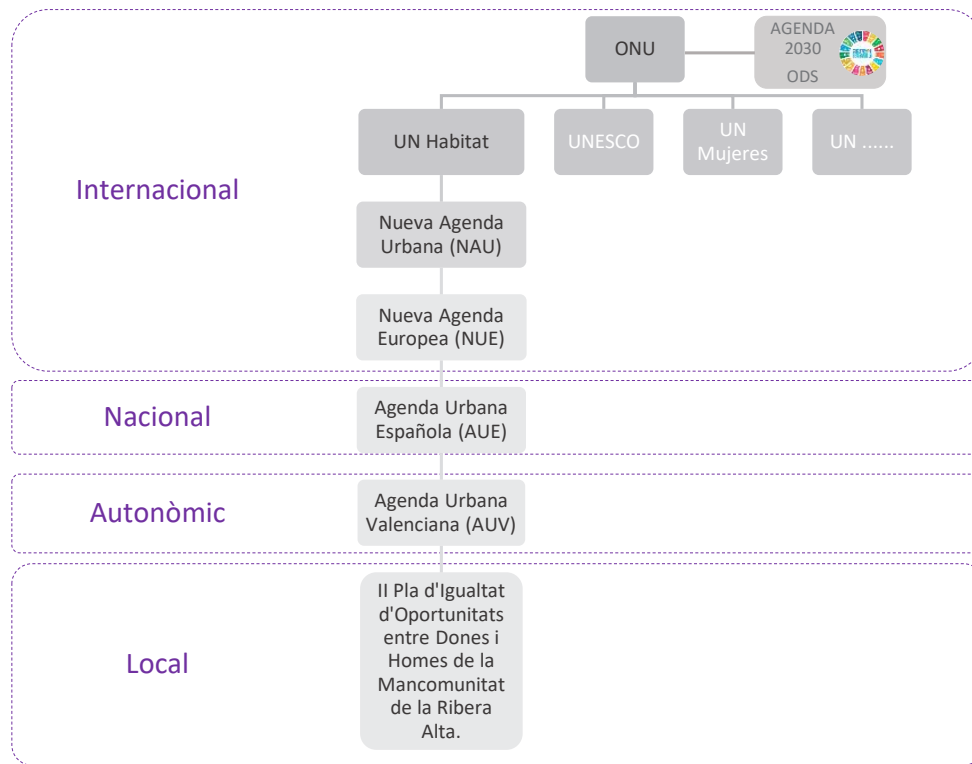


Figura 07
Jerarquia dels principals marcs directors.

A l'àmbit internacional, i a mode de marc director, es troba l'Agenda 2030. Aquesta agenda és fruit de la voluntat de canviar el món, i fer-lo més just i sostenible per a totes les persones. Conté 17 punts, anomenats Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), que marquen metes a aconseguir per a l'any 2030. Aquests objectius, malgrat no ser jurídicament obligatoris, assenten les bases perquè cada país els adapte al seu marc legal.

Dins aquests ODS tenen especial rellevància dins del context del treball:



ODS 4 - Educació de Qualitat.

Aquest objectiu és pertinent ja que l'anàlisi es duu a terme amb un grup poblacional en edat estudiantil i part del que s'analiza és la seua mobilitat quotidiana associada als estudis. A més, també es focalitza en l'equipament i el seu entorn més pròxim per tal de trobar punts dèbils que es puguin millorar.



ODS 5 - Igualtat de Gènere.

“La igualtat de gènere no sols és un dret humà fonamental, sinó que és un dels fonaments essencials per a construir un món pacífic, pròsper i sostenible”(Naciones Unidas, s/f). Les Nacions Unides insten a incorporar la perspectiva de gènere en tots els plans i programes de les polítiques públiques, especialment aquells que es relacionen directament amb el desenvolupament de les persones, com l'educació i la formació o capacitació per a l'ocupació. Aquest ODS és fonamental en el present treball, ja que es treballa amb un grup focal en què comencen a ser notòries les diferències per raó de gènere i es busca conèixer què causa aquestes diferències de percepció per revertir-ho i aconseguir la igualtat en l'espai públic.



ODS 10 - Reducció de les desigualtats.

Aquest objectiu complementa l'objectiu específic de la igualtat entre dones i homes. Permet superposar a l'anàlisi altres desigualtats rellevants. A nivell urbanístic trobem desigualtats d'accés a la vivenda, accés a l'educació, accés al transport, accés a espais verds o de seguretat urbana, entre molts altres.



ODS 11 - Ciutats i comunitats sostenibles.

Aquest objectiu es centra en l'habitatge, els serveis bàsics, el transport, la qualitat urbana, la protecció civil, la lluita contra la contaminació i l'accessibilitat a les zones verdes i l'espai públic en general. Cal destacar el reconeixement de la perspectiva de gènere com una ferramenta imprescindible per aconseguir ciutats i territoris sostenibles, tant en el pla social, econòmic com ambiental. Alguns aspectes vinculats amb els criteris de gènere per un desenvolupament sostenible són la seguretat urbana, la qualitat del espais públics i el transport públic, l'accessibilitat i la mescla d'usos entre altres. Aquest ODS és fonamental a l'hora de pensar i plantejar actuacions urbanes com les que es pretén extraure del present anàlisi.



Altres objectius que influeixen de forma més indirecta són l'**ODS 1 - Fi de la Pobresa**, l'**ODS 3 - Salut i Benestar** i, l'**ODS 13 - Acció pel Clima**. Aquests tenen a veure amb el que es pot aconseguir amb una ciutat més inclusiva, amable i conscienciada.

Dins de la mateixa organització, l'ONU té diverses agències dedicades a temes especialitzats. En el cas que ens pertany, trobem UN-Habitat, que té com a objectiu promoure ciutats i pobles socialment i ecològicament sostenibles. Aquesta agència ha elaborat la *Nueva Agenda Urbana* (NAU), que marca pautes i estableix una visió a llarg termini sobre la manera en què les ciutats han de planificar-se i gestionar-se. També defineix principis globals, polítiques estàndards i prioritats per a assolir el desenvolupament urbà.

D'aquesta última agenda sorgeix l'aplicació per a la Unió Europea, anomenada *Agenda Urbana per a la Unió Europea* i d'aquesta, en forma de cascada, l'*Agenda Urbana Espanyola* (AUE) i l'*Agenda Urbana Valenciana* (AUV).

En el cas de l'Agenda Urbana Valenciana, organitza per blocs temàtics els aspectes que de forma prioritària s'han d'abordar (Figura 08). De manera particular, l'AUV inclou explícitament la perspectiva de gènere com una prioritat de les actuacions urbanístiques i forma part de l'enfocament dels blocs temàtics establerts, així com dels seus objectius estratègics i solucions plantejades.

Al propi document trobem: "L'Agenda Urbana Valenciana vol anar cap a un model de ciutat de les cures com a element central de la qualitat urbana, adaptant els entorns urbans a les diferents etapes en el cicle vital, promovent el benestar de tot el món i l'equitat a les ciutats."

Aquestes agendes, a l'igual que totes les anteriorment assenyalades, constitueixen un mètode de treball per a tots els actors, públics i privats, que intervenen a les ciutats i que busquen un desenvolupament equitatiu, just i sostenible des dels seus diferents camps d'actuació, però no tenen caràcter normatiu.

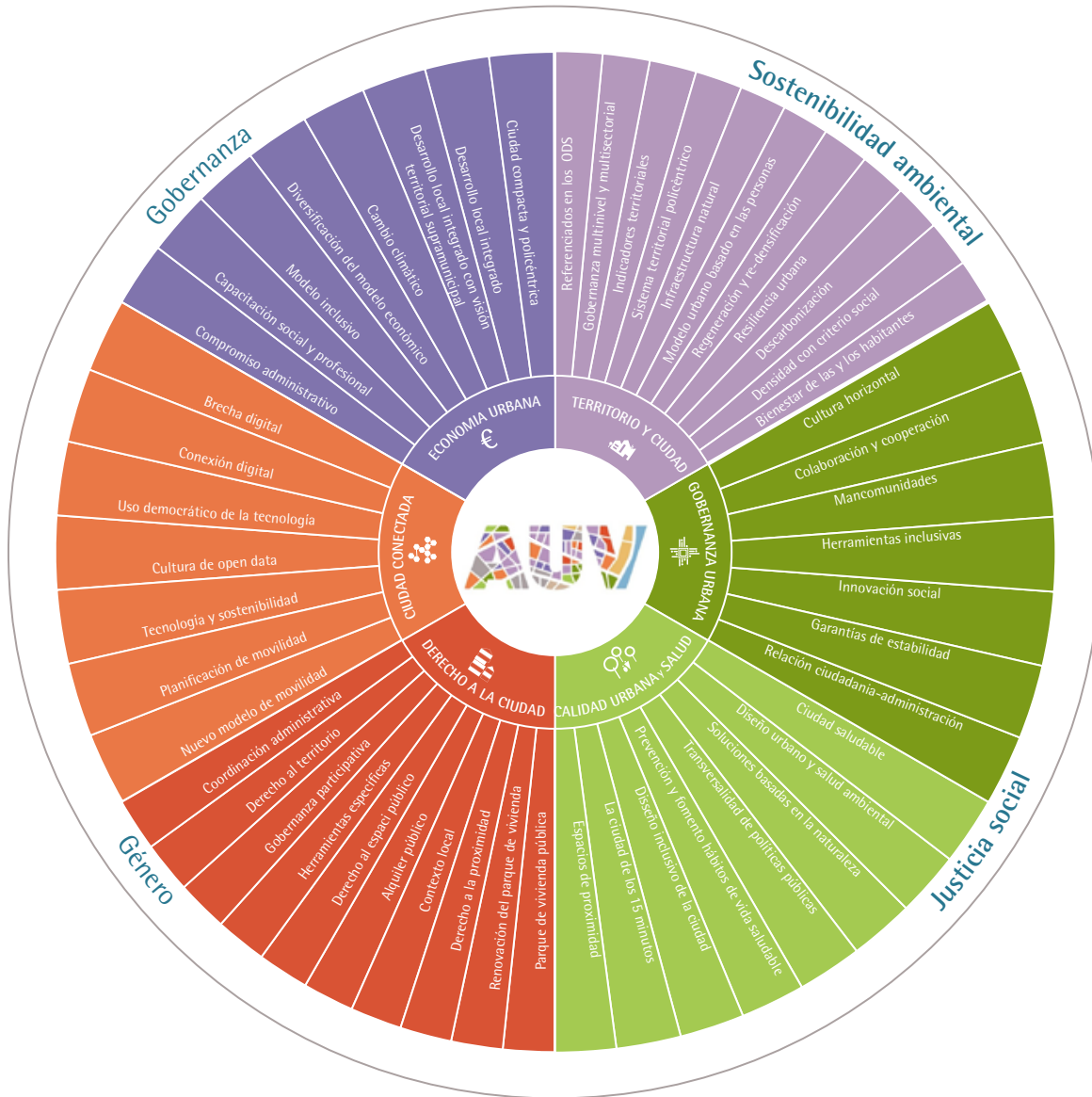


Figura 08
Infografía sobre los temas críticos de l'Agenda Urbana Valenciana per blocs temàtics.

Nota: Disponible a Redacció participada de l'Agenda Urbana Valenciana. <https://mediambient.gva.es/documents/20551069/172763942/Documento+de+redacci%C3%B3n+participada+de+la+AUV+%28castellano%29/4398213e-e745-410a-b1ad-0d0742ec1800>

En l'àmbit local hi ha el *II Pla d'Igualtat d'Oportunitats entre Dones i Homes de la Mancomunitat de la Ribera Alta* (Departament d'Igualtat de la Ribera Alta, 2018), el qual es publica en 2018 i introdueix uns objectius a implementar fins 2022. Està enfocat a les administracions públiques per tal d'assegurar els principis d'igualtat en tracte, oportunitats laborals i accés a les administracions, a més de la prevenció i actuació front l'assetjament sexual.

Alguns objectius rellevants d'aquest Pla en el context d'aquest treball són la inclusió de la segregació per gèneres en la recollida de dades, la incorporació de la perspectiva de gènere als plans formatius i a la prevenció de riscos laborals, i la prevenció front l'assetjament sexual per raó de sexe.

A més, Benifaió compta amb un *Pla Municipal d'Infància i Adolescència* (Equilítat, 2022) que té com a objectiu fomentar l'escolta i participació activa de la infància i l'adolescència amb la finalitat d'atendre i satisfer les seues necessitats, ficant-los al centre de les polítiques públiques. Aquest Pla introdueix la perspectiva de gènere.

Dins d'aquest Pla es realitza una enquesta en línia en la qual participen 105 adolescents, 53 dones, 49 homes i 3 persones que han seleccionat l'opció d'altre sexe. D'aquesta es detecta que els espais verds no s'adeqüen a les seues necessitats, entre les quals destaquen l'ombra, les fonts i recursos d'oci. A més, el 77,10% dels adolescents reconeix l'existència de barreres arquitectòniques al poble. El Pla conclou que l'adolescència no ha rebut formació específica i unificada en qüestions de perspectiva de gènere i sexualitat sana, la qual cosa es considera fonamental per un desenvolupament ple.

Per tant, el present treball dona resposta a aquest Pla, com l'anteriorment esmentat, des del punt de vista urbà.

1.4 MARC GEOGRÀFIC I SOCIAL

Marc geogràfic

Benifaió és un municipi situat a la província de València, en la comarca de la Ribera Alta, 25 km al sud de la capital de la província i de l'autonomia, València.

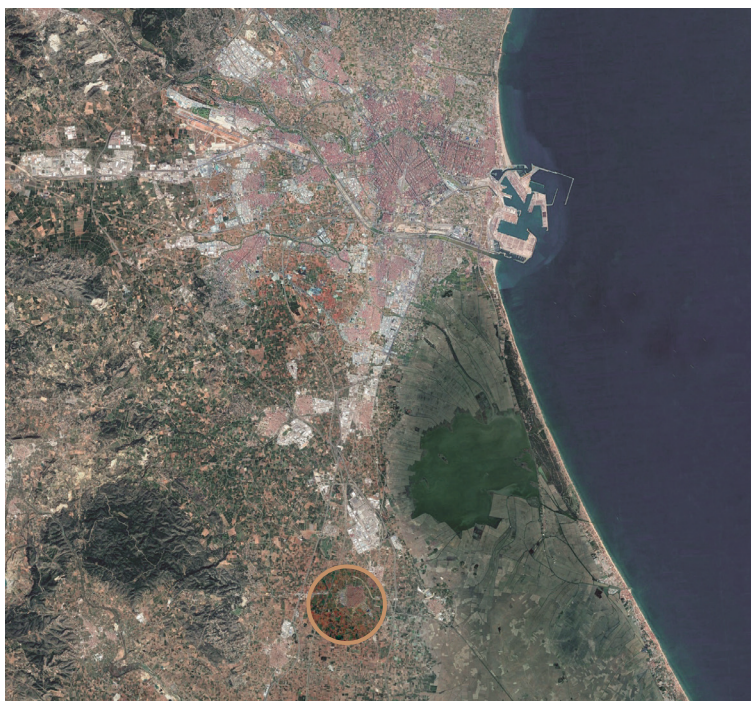


Figura 09
Plànol situació de Benifaió

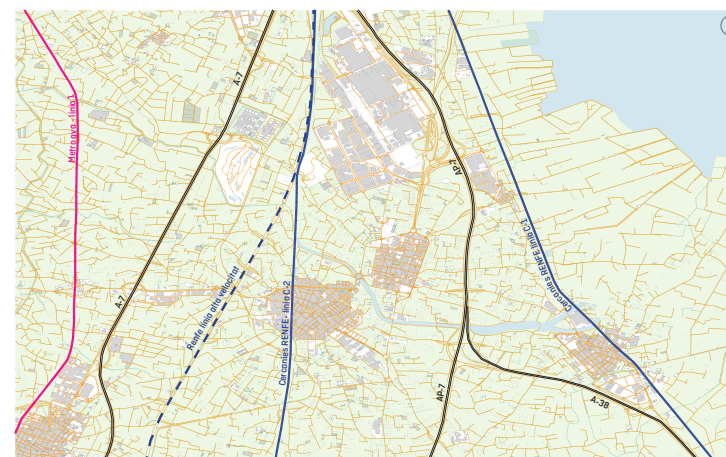


Figura 10
Infraestructura viària i verda a l'entorn de Benifaió.

Benifaió compta amb un terme de 2.015 hectàrees (Ha) que es reparteixen de la següent forma:

- 164,5 Ha de sòl urbà repartit en:
 - El nucli urbà consolidat amb 138 Ha (83,90%), dins del qual hi ha 2,35 Ha d'infraestructura verda
 - Urbanització amb 26,5 (16,10%).
- Aproximadament 4 Ha corresponents a zones urbanitzades de forma informal. (Calculat amb el visor cartogràfic de la Generalitat Valenciana.)
- 1759 Ha de zones agrícoles.
- 44,37 Ha de teixit industrial.

■ Sòl urbà ■ Zones industrials ■ Zones agrícoles

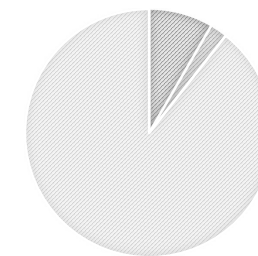


Figura 11
Distribució del sòl a Benifaió

Marc social

D'acord amb les dades de 2022 de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) hi ha 11.877 habitants a la població, dels quals el 49,40% són homes i el 50,60% són dones.

L'Organització Mundial de la Salut defineix l'adolescència com el període vital que comprén entre els 10 i 19 anys. Amb aquesta referència, i segons dades de l'INE, hi ha al poble 1.231 adolescents, dels quals el 48,80% són homes i el 51,20% són dones. Per tant, el grup d'estudi del present treball correspon al 10,36% de la població total de Benifaió.

Aquesta xifra és lleugerament inferior als percentatges d'adolescents de la Comunitat Valenciana (10,73%) i d'Espanya (10,50%).

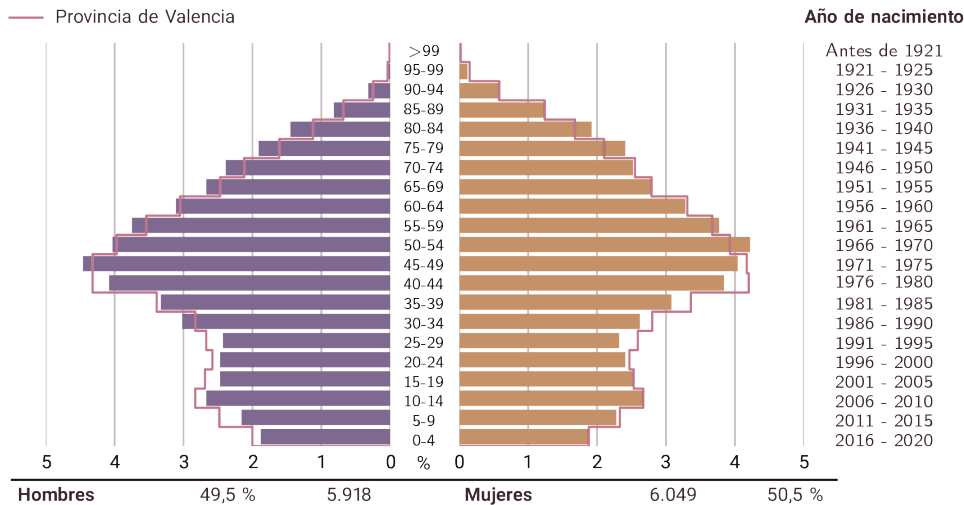


Figura 12

Piràmide demogràfica de Benifaió a 1 de Gener de 2021

Benifaió té dos instituts, un públic i altre concertat religiós. Com que hi ha aproximadament 1.000 adolescents en edat d'anar a l'institut (entre 11 i 18 anys) i l'alumnat no es reparteixen de forma equitativa, a causa de la major disponibilitat de l'institut públic respecte al concertat, la majoria d'alumnes van al centre públic. Segons les dades de la pàgina web de l'IES Enric Soler i Godes, hi havia 446 alumnes matriculats en ESO el curs escolar 2022-2023, per tant, es pot aproximar que 600 alumnes s'han de traslladar diàriament de casa al centre educatiu i a la inversa.

L'institut IES Enric Soler i Godes es situa al nord de la població, exempt del nucli urbà i rodejat d'horta no productiva. Està delimitat pel nord per un barranc encausat de grans dimensions.

L'accés des de la població a l'institut es pot fer mitjançant dos carrers, un carrer principal d'aproximadament 400 metres de llarg, amb vorera i carril bici a la dreta i plataforma per als cotxes, o bé, una carretera amb plataforma única per a vehicles i voral de terra d'una longitud similar a l'anterior. L'edifici, que va ser construït a principi dels anys 80, està envoltat per un espai d'esplai majoritàriament asfaltat amb pistes esportives i zones de terra amb arbres de gran port.



Figura 13

Collage de l'entrada i voltants de l'institut

A Benifaió hi ha un 10,96% de població immigrant provinent d'altres països, entre els quals destaquen Marroc, França, Algèria i Equador. (Dades 2022 de l'INE)

La densitat urbana és de 589,32 habitants per kilòmetre quadrat, una densitat baixa deguda a la persistència de l'arquitectura tradicional, basada en cases amb estructura de planta baixa amb andana i corral.

Segons els resultats de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'any 2021, a Espanya, la població en risc de pobresa relativa, calculada amb els ingressos percebuts per les llars en 2020, és major en dones (22,2%), que en

homes (21,1%) sent el grup d'edat més afectat els menors de 16 anys. En el cas de la Comunitat Valenciana la taxa de risc de pobresa està per damunt de la mitjana nacional.

Aquestes dades responen a la realitat del concepte "feminització de la pobresa", promogut per diferents organismes internacionals, i que qüestiona el concepte de pobresa infantil des d'una perspectiva de gènere, interconnectant les desigualtats de gènere i econòmiques.

Figura 14

Vaga feminista a Islàndia per la desigualtat salarial i violència de gènere [2023].



Nota: Disponible a Wikimedia Commons, per Johannes Jansson, 2023.

2. METODOLOGIA

En la consulta realitzada per a conèixer la percepció de seguretat urbana dels adolescents de Benifaió, així com els seus principals patrons de mobilitat quotidiana, s'ha implementat una combinació de metodologies adaptades al context.

- La metodologia d'**investigació-acció** és una eina per a investigar i abordar problemes socials específics a través d'un enfocament participatiu i col·laboratiu. En el context dels estudis de gènere, s'utilitza per a comprendre, analitzar i transformar les dinàmiques de gènere i les desigualtats de gènere en la societat.

- Les **auditories de qualitat i seguretat de l'espai públic** són processos d'avaluació que es duen a terme respecte zones públiques, com a parcs, carrers, places, i altres llocs d'ús comú en una comunitat. Aquestes ajuden a identificar àrees problemàtiques en els espais públics i a implementar mesures per a fer que aquests llocs siguin més atractius, accessibles, segurs i funcionals per a les residents. Amb base en els resultats de l'auditoria, s'elabora un informe que inclou recomanacions específiques per a millorar la qualitat i seguretat de l'espai públic.

Aquesta metodologia és àmpliament empleada per entitats internacionals que treballen amb dones i altres col·lectius vulnerables respecte les condicions dels entorns construïts, com UN Habitat, UN Mujeres, la Comissió Europea o el Banc Mundial.

Amb aquestes premisses de base, la primera fase fou l'elaboració d'un quadern que permetera conèixer les opinions i percepcions dels enquestats. Aquesta fase és prèvia a les sessions i inclou un estudi previ sobre la perspectiva de gènere, la seguretat urbana i exemples de bones pràctiques. D'aquesta forma les qüestions a tractar estan adaptades al context i parteixen d'una base teòrica que les sustenta.

La segona fase, que correspon a l'auditoria de seguretat, constitueix el cos central del treball, i consisteix en una sessió d'aproximadament 1 hora amb cada grup d'alumnes. En aquest bloc s'han emprat diferents metodologies de participació, adaptades al context (temps, edat i característiques de l'alumnat) i objecte de la consulta. S'han implementat dos grans tipus de metodologies: les desenvolupades a través de textos, i les desenvolupades a través de la simulació.



Figura 15

Imatge realitzada durant l'auditoria

Dins la metodologia **a través de textos** hi ha:

El **qüestionari guiat**. Aquesta metodologia s'inclou en el quadern elaborat en la fase anterior, que conté preguntes tipus test per tal de conèixer el perfil de les participants i informació sobre la percepció de seguretat. També hi ha preguntes de resposta oberta per tal d'obtenir informació respecte a l'opinió de l'entorn més pròxim a l'objecte d'estudi i de les zones d'esplai dels adolescents. En tot moment es va deixar oberta l'opció de puntualitzar o comentar a les preguntes tipus test per tal d'aconseguir la informació més detallada possible.

El **brainstorming** o **pluja d'idees**. Aquest tipus de metodologia es va dur a terme en dos sessions de les tres que es realitzaren. Per tal de conèixer l'opinió de les participants sobre el taller, al final de les sessions s'entregava una nota adhesiva a cada persona, que calia col·locar sobre un mural.

Pel que fa a les metodologies **a través de la simulació**, es troben:

Les **imatges conceptuals**. Aquest recurs forma part del quadern participatiu. Es tracta de conèixer preferències sobre qüestions urbanístiques com seccions viàries, encreuaments de viaris i infraestructura ciclista. Amb l'objectiu de facilitar la comprensió d'aquestes imatges, es van utilitzar colors i figures per a diferenciar espais de vianants, carrils bici, zones enjardinades o zones de tràfic rodat. A més, es van realitzar seccions de viaris existents al poble per tal de crear familiaritat i ajudar a la visualització.

La tècnica de **mapejat**. Aquesta metodologia s'inclou en el quadern i consisteix a recopilar informació sobre l'experiència individual de cada alumne plasmada sobre un plànol del municipi, d'elaboració pròpia, amb hites del poble i nom dels carrers assenyalats per tal de millorar l'orientació. Sobre aquest plànol es demana dibuixar els recorreguts matutins, de camí a l'institut, i els vespertins, que tenen més a veure amb l'oci.

Amb aquesta tècnica es duu a terme l'última activitat de la sessió. Aquesta es realitza en grups de dos o tres persones per tal de generar diàleg i reflexió entre els membres. Es tracta d'assenyalar al plànol, aquesta vegada de major dimensions, les zones del poble que consideren segures o insegures i marcar per on acostumen a eixir.

2.1 DESCRIPCIÓ DEL TALLER

El 26 de maig de 2023 es realitzaren a l'Institut Enric Soler i Godes de Benifaió les auditories de qualitat i seguretat urbana. Aquestes es van dur a terme durant tres sessions programades amb tres classes de diferents cursos, en horari lectiu.

Amb la limitació de temps de 55 minuts per sessió, es fa un estudi previ per tal de tractar temes que realment afecten els adolescents en el seu dia a dia. Es conclou que els temes més rellevants i a tractar en el taller serà la mobilitat, la qualitat de l'espai públic i la seguretat.

Taula 01

Metodologia utilitzada per temes

TEMA	METODOLOGIA	FERRAMENTA
Mobilitat quotidiana	Qüestionari guiat	Quadern individual
	Mapejat	Quadern individual
Mobilitat ciclista	Qüestionari guiat	Quadern individual
	Imatges conceptuals	Quadern individual
Viaris: voreres	Imatges conceptuals	Quadern individual
Viaris: creuaments	Imatges conceptuals	Quadern individual
Seguretat urbana	Qüestionari guiat	Quadern individual
	Mapejat	Activitat col·lectiva
Qualitat de l'espai	Mapejat	Activitat col·lectiva

El taller es va estructurar en tres parts:

En primer lloc, una part informativa per tal d'introduir als alumnes els conceptes claus del taller. S'explica de forma pròxima i accessible, per facilitar la comprensió, focalitzant en l'urbanisme amb perspectiva de gènere i la seguretat urbana. El principal missatge que es vol transmetre és que l'urbanisme els influeix en el dia a dia i el taller els dona l'oportunitat de poder expressar-se per millorar el que els afecta.

A la segona part les participants fan un treball individual sobre la seua vivència quotidiana del poble. A aquesta fase es busca obtenir informació per tal d'esbrinar les diferències entre la forma d'experimentar l'espai dels homes i les dones.

Finalment, a la tercera part s'organitza una activitat en grups reduïts no mixtes que interrelaciona la seguretat urbana amb els llocs d'oci que freqüenten. A aquesta part es busca la reflexió de l'alumnat amb una posada en comú i conèixer que valora l'alumnat del seu entorn quotidià.

Pel que fa a la segona part, el treball individual realitzat és un quadern que es pot dividir en quatre blocs temàtics:

- El primer consta de preguntes de perfil per conèixer la persona: edat, gènere, residència. Seguidament, es pregunta per patrons de mobilitat: mitjà de transport, companyia, etc. D'aquesta forma s'elabora el perfil de l'alumne.
- El segon bloc tracta la seguretat urbana de forma molt reduïda. Es plantegen preguntes sobre la percepció de seguretat i l'actitud dels enquestats enfront de la inseguretat.

- El tercer bloc i més extens busca conèixer les prioritats o preferències dels adolescents respecte als viaris, encreuaments i la mobilitat ciclista. La forma d'avaluar-ho consisteix en la puntuació de l'1 al 5 (sent 1 no m'agrada gens, i 5 m'agrada molt) de diferents imatges elaborades per facilitar la comprensió.

- L'últim bloc, el quart, tracta els recorreguts habituals dels adolescents. Amb plànols de base, es demana dibuixar recorreguts o marcar zones d'estança. D'aquesta forma tan gràfica es poden manifestar patrons i preferències a abordar en un futur.

Durant totes les sessions es va comptar amb l'ajuda d'una estudiant de pràctiques de Formació Professional de Tècnic Superior en Promoció d'Igualtat de Gènere. Aquesta companya formava part del departament de Coordinació d'Igualtat i Convivència del centre i va ser de gran ajuda, tant per la labor que ja havia realitzat amb sessions explicatives sobre gènere, com per la participació durant els tallers resolent alguns dubtes de l'alumnat. També es va comptar amb Inés Novella, tutora del TFG, que va aportar la seua experiència en auditories i va ajudar a coordinar la primera sessió participativa.

La primera sessió, a les 8:00 del matí, fou amb la classe de 3r PDC, aquestes sigles corresponen a Programa de Diversificació Curricular i es tracta d'una mesura especial per ajudar alumnes amb problemes d'aprenentatge amb la finalitat que obtinguen, amb adaptació, les competències de l'ESO i aconseguisquen el graduat en educació secundària.

Es va donar el cas de dos alumnes immigrants que havien arribat a Espanya recentment i que, per tant, tenien una lleu barrera lingüística. Per a disminuir aquesta situació es va tindre especial cura amb aquestes persones per part de l'organització del taller com dels mateixos companys. Pel que fa a la classe, en general es va mostrar molt participativa, fent comentaris en veu alta i compartint experiències.

A les 9:50 inicià la segona sessió, en aquest cas amb alumnes de PR4. Aquesta classe pertany a un programa d'atenció a la diversitat per facilitar l'èxit escolar. Les sigles corresponen a Programa de Reforç de 4t d'ESO, i en aquest cas, un gran percentatge dels alumnes eren xics. Aquest fet remarca les dades de l'INE que assenyalen que l'abandonament escolar afecta en grau més alt als homes que a les dones.

Ambdós grups anteriors tenen la particularitat de tindre un rang ample d'edat dels alumnes, ja que són grups especialitzats on es donen casos singulars. Aquests poden anar des de persones que han repetit un curs, persones immigrants que han arribat recentment i que han de convalidar els estudis alhora que aprenen un idioma, o alumnes en situacions especials. Aquesta característica és interessant per a l'anàlisi ja que trobem un interval d'edat més ampli que permet incloure perspectives diverses.

Per concloure la jornada, es va fer l'última sessió a les 11:15 del matí amb el grup de 1r d'ESO A. Aquest va ser el grup més nombrós, i, per tant, el més difícil de mantindre atent. D'aquest grup s'observa una manca de comprensió lectora que rellentia el ritme del taller. A més, hi havia una minoria de persones que demostraven de forma expressa la falta d'interés en l'activitat i, en conseqüència, la boicotejaven amb interrupcions contínues. Aquesta situació va provocar que l'auditoria no es finalitzara completament, a falta de l'activitat de pegar notes adhesives al pòster amb opinions, i no es dugués a terme de forma adequada.



Figura 16 i 17

Imatges abans (dalt) i durant el taller (baix)

2.2 ESTUDI DE QÜESTIONS RELLEVANTS

2.2.1 Descripció de la massa crítica

La consulta ciutadana realitzada va reunir un total de 44 participants; 16 dones, 27 homes i 1 persona amb gènere no identificat. Com que una persona no va complimentar el quadern premeditadament, s'ha pres la decisió de no tindre-la en compte, però sí incloure aquesta observació com a part del TFG per fer notar que la majoria de l'alumnat va participar amb suficient motivació per a obtenir la informació desitjada.

Per tant, tots els resultats es representen sobre 43 persones (Figura 18), de les quals 16 són dones i 27 són homes. Percentualment, les dones suposen un 37,20% de les participants enfront del 62,80% d'homes, suposant una lleugera infrarepresentació de les dones, però relativament pròxima al que es considera paritat (mínim un 40% de cada sexe).

Pel que fa a l'edat dels joves (Figura 19), hi ha una gran representació de totes les fases de l'adolescència gràcies a la diversitat de cursos en els quals s'han realitzat les sessions. Per tant, es compta amb una mostra d'alumnes de 12 a 17 anys, malgrat que no hi ha representació femenina en la mostra de 17 anys.

Si es segrega per cursos (Figura 20), a la classe de 1er d'ESO van participar 17 alumnes, dels quals 8 són dones (47%) i 9 són homes (53%).

A 3er PDC es van involucrar 14 persones, de les quals 5 són dones (35,70%) i 9 homes (64,30%).

A 4rt PR van participar 12 persones, 3 dones (25%), front 9 homes (75%).

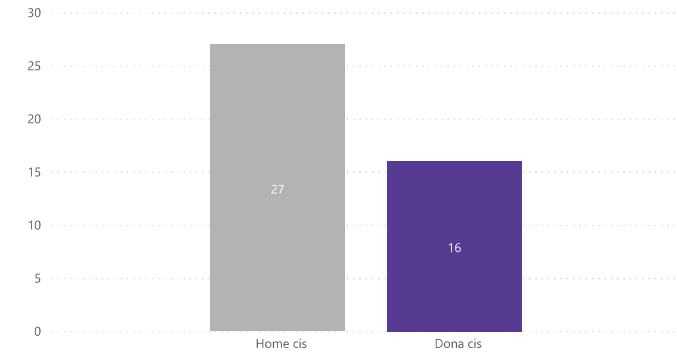


Figura 18

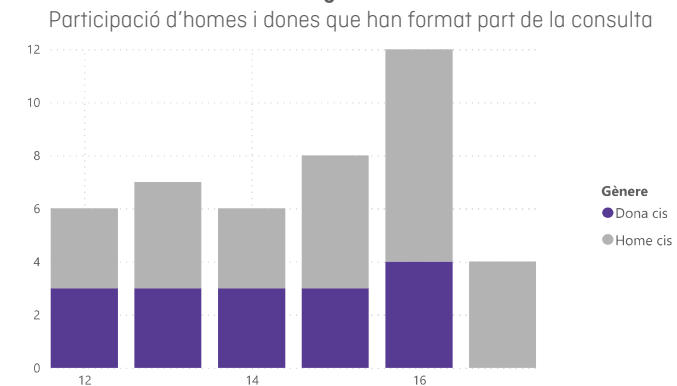


Figura 19

Participació d'homes i dones per edat

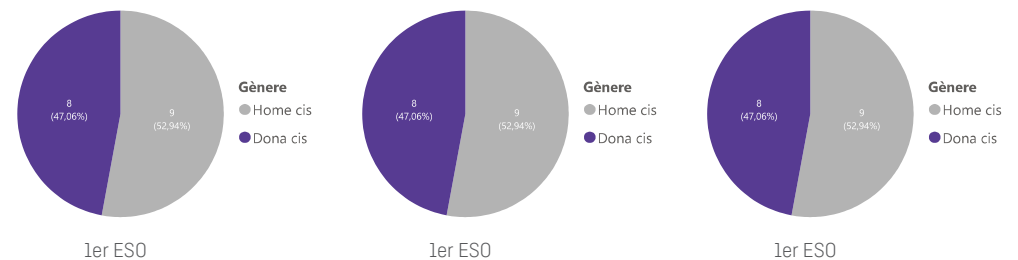


Figura 20

Proporció d'homes i dones per grup

2.2.2 Mobilitat quotidiana

Per tal de conèixer millor els patrons de mobilitat dels participants (Taula 02), el quadern incorpora preguntes per conèixer el perfil dels participants. Aquestes preguntes sol·liciten informació sobre com arriben a l'institut sovint, si ho fan amb companyia o sense i, les raons per les quals no van sols. D'aquestes qüestions es conclou que el 79,07% dels alumnes arriba a l'institut habitualment a peu, un 11,63% arriba amb vehicle privat i, el 9,30% restant alterna les dos opcions anteriors, és a dir, a peu i amb vehicle.

Pel que fa a les dones, el 81,25% acudeix a peu a l'institut, el 6,25% ho fa en transport rodat i el 12,50% combina les dos opcions. D'altra banda, un 77,78% dels homes va peatonalment al centre, un 14,81% amb transport rodat i el 7,41% amb les dos opcions.

Centrant-se en l'acompanyament, un 25,58% d'estudiants acudeixen al centre individualment, mentre la majoria, el 44,19%, ho fa amb amics. També hi ha un 4,65% d'alumnes que de vegades va sol i altres amb amics. El 25,58% restant arriba a l'institut acompanyat d'algun membre de la unitat familiar (pare, mare o germans), sense cap desigualtat notòria.

Aquest camp evidencia que, a pesar que les dones van més a peu que els homes, el 29,63% dels homes acudeix individualment, mentre que el 18,75% d'elles ho fa.

Les raons principals per les quals l'alumnat no va sol a l'institut són que queda amb gent per desplaçar-se al centre o que aquest està massa lluny de la seua casa. Cal remarcar que només una participant ha marcat l'opció d'inseguretat.

Taula 02

Patrons de mobilitat dels enquestats

		TOTAL	GÈNERE	
			DONES	HOMES
Mitjà	Peatonal	34 [79%]	13 [81,25%]	21 [77,77%]
	Vehicle i peatonal	9 [21%]	3 [18,75%]	6 [22,23%]
	Vehicle	0	0	0
	Bicicleta	0	0	0
Acompanyament	Ningú	11 [25,58%]	3 [18,75%]	8 [29,62%]
	Ningú o amb amics	2 [4,65%]	2 [12,50%]	0
	Amb familiars	11 [25,58%]	4 [25%]	7 [25,92%]
	Amb amics	19 [44,18%]	7 [43,75%]	12 [44,44%]
Per què no vas sol?	Massa lluny	5 [15,62%]	2 [12,5%]	3 [11,11%]
	Organització familiar	1 [3,12%]	0	1 [3,27%]
	Inseguretat	1 [3,12%]	1 [6,25%]	0
	Quede amb companys	25 [78,14%]	10 [62,50%]	15 [55,55%]

2.2.3 Percepció de seguretat

A la segona part del quadern es tracta l'entorn de l'institut per conèixer l'opinió dels usuaris. Aquesta part està directament relacionada amb la percepció de la seguretat urbana, ja que mitjançant preguntes de resposta oberta, els participants han assenyalat qüestions que creuen importants i els afecten.

Com a pregunta introductòria es demana a l'alumnat puntuar de l'1 al 5 l'entorn i ubicació de l'institut per visualitzar la zona i valorar que els pareix positiu o negatiu. Sent el 5 una ubicació molt satisfactòria i l'1 una ubicació mala, els alumnes puntuen l'entorn de l'institut amb 2,86 punts. Si es compara el resultat per gèneres, **les dones suspelen l'entorn de l'institut amb 2,38 punts, mentre els homes ho puntuen de forma més generosa amb 3,15 punts.** Aquesta diferència es pot deure a la percepció de seguretat que perceben les dones o bé a altres factors estètics, espacials o funcionals que potser els homes no tenen en compte; però, en qualsevol cas, sembla indicar una tendència diferenciada entre sexes.

A continuació, es planteja una pregunta per saber si l'alumnat està habitualment pendent del que passa al seu voltant quan fa ús de l'espai públic i es desplaça a peu. (Figura 21)

Quasi un 45% dels homes no estan massa pendents de l'entorn proper, front al voltant d'un 19% de les dones. No obstant, quan sumem els conceptes gens pendent amb ocasionalment pendent podem observar que les proporcions s'igualen.

Resta un 52 i 56%, respectivament en homes i dones, que marca la casella de mantindre's pendent dels voltants.

La pròpia idiosincràsia de la via unida a hores on la foscor és majoritària podrien explicar aquesta resposta tant alta referida a l'alerta de l'estudiant, tant masculí com femení.

Quan passeges estàs pendent del teu voltant?

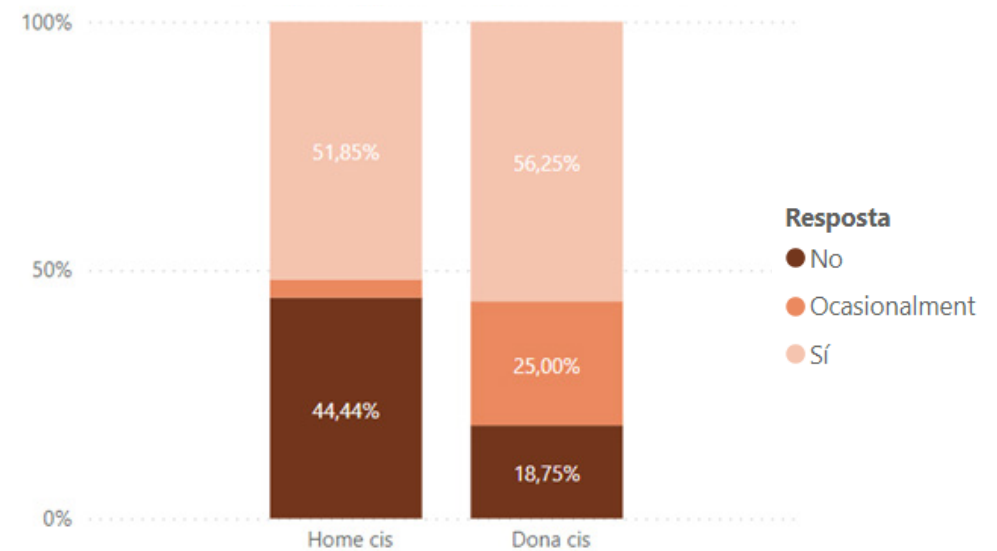


Figura 21

Resultats per gènere, relatius a l'atenció de l'entorn.

Per conèixer l'opinió de l'entorn dels adolescents es plantegen preguntes de resposta oberta. A aquestes es demana assenyalar manques que detecten al voltant de l'institut, així com el que aprecien del voltant. Per representar les respostes s'han elaborat dos gràfiques de tipus núvol de paraules (Figures 22 i 23) a les quals es destaquen les paraules clau mencionades. Per a realitzar aquestes gràfiques s'ha hagut de codificar les respostes, diferenciant grans grups de resposta.

Manques

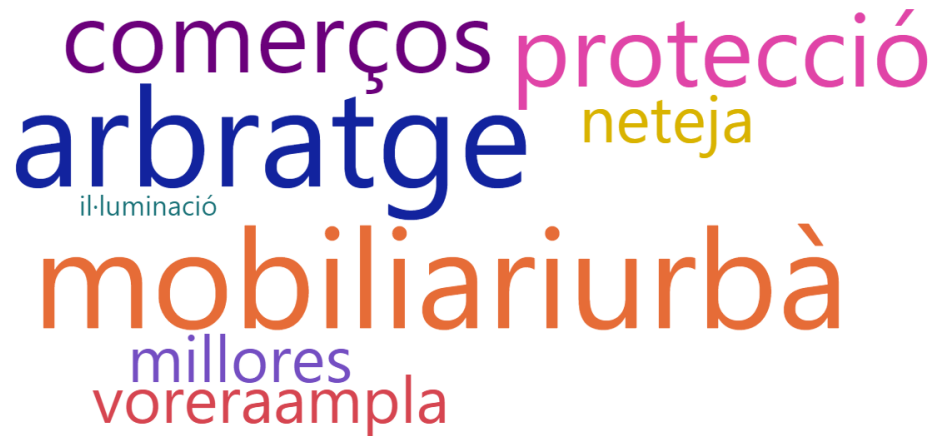


Figura 22

Paraules clau respecte a les manques de l'entorn de l'institut.

L'alumnat assenyala com a manques aspectes relacionats amb la planificació i el disseny espacial, com ara elements d'adequació de l'espai públic que van des de mobiliari urbà a la senyalització. Ambdues coses estan relacionades amb els punts 1 i 5 dels *Principis de Canadà* de forma directa.

Entorn



Figura 23

Paraules clau respecte a l'entorn de l'institut.

L'alumnat planteja opinions contràries, per una part valora positivament l'entorn, però hi ha un grup d'aspectes negatius assenyalsats. Com en la gràfica anterior, trobem característiques relacionades amb la planificació urbana, com la ubicació apartada del centre o el risc d'inundació.

2.2.4 Preferències respecte al disseny urbà

A aquesta part del quadern s'aborden qüestions relacionades amb el disseny dels viaris. Es tracta el disseny general de les voreres i carrers en general, els encreuaments i el disseny dels carrils bici. Com s'ha indicat anteriorment, la metodologia utilitzada és la simulació, mitjançant imatges conceptuals. Per a adaptar les imatges al context de Benifaió, s'ha dibuixat, en el cas de les seccions viàries i dels encreuaments, la infraestructura existent al poble. D'aquesta forma els participants poden reconèixer els viaris i els interpel·la directament.

SECCIONS VIÀRIES

En primer lloc, es tracten les seccions viàries. A les imatges es representen carrils, direccions i zones d'aparcament de vehicles, voreres i enllumenat. També hi ha arbres i mobiliari urbà en casos concrets, així com siluetes de persones per tal de mostrar les activitats que es poden realitzar en cada vorera o viari.

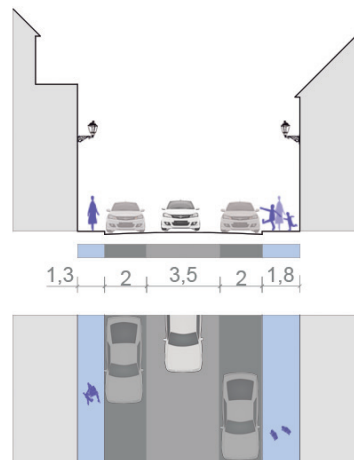
Hi ha dos escales de viari definides per l'amplitud i l'altura de cornisa dels edificis que l'envolten. Aquestes escales conviuen al municipi i, per tant, s'han representat ambdues.

Al quadern es representen 6 imatges (IMG 1 a 6) que han de puntuar de l'1 al 5 segons les seues preferències. Aquesta forma de puntuar va crear confusió en alguns alumnes, per tant, es va haver de crear casos pràctics per facilitar la resposta. Alguns van ser:

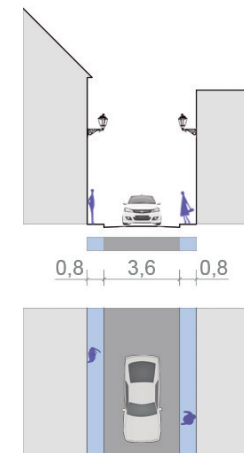
"Si haguéreu de viure en algun carrer dels que teniu a les imatges, quin preferiu?"

"Si haguéreu de passar per un carrer de nit per tornar a casa, quin elegiríeu?"

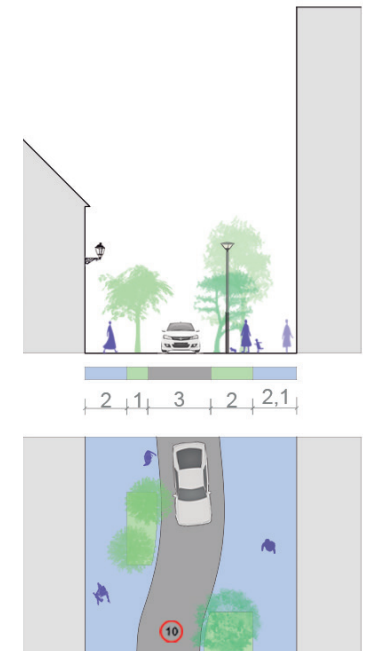
També es van donar indicacions perquè es fixaren en què feien les persones dibuixades, quin tipus d'enllumenat hi havia, o en les mides de les voreres.



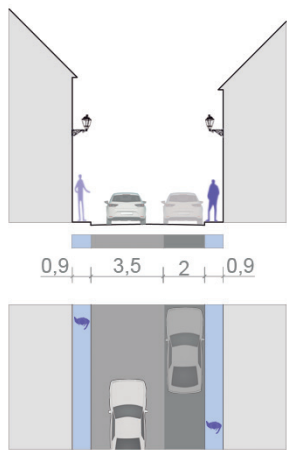
IMG1-Carrer d'una direcció amb aparcament als dos costats i vorera ampla
Puntuació 2,95/5



IMG2-Carrer d'un sentit amb vorera estreta
Puntuació 2,49/5

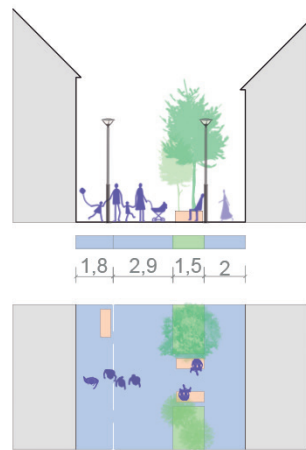


IMG3- Eix cívic
Puntuació 3,58/5



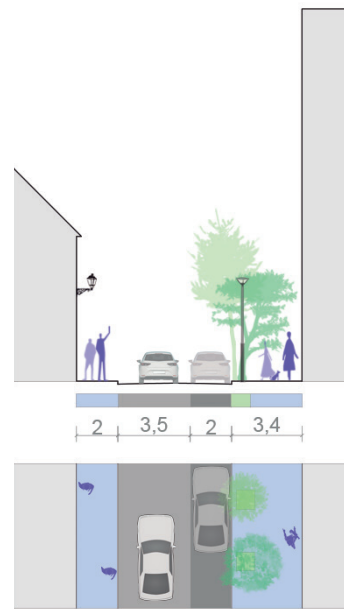
IMG4-Carrer d'un sentit amb vorera estreta i aparcament en lateral

Puntuació 2,63/5



IMG5-Carrer per a vianants amb mobiliari urbà i arborat

Puntuació 4,02/5



IMG6-Carrer d'una direcció, voreres amples, arborat i aparcament a un lateral

Puntuació 3,86/5

Les valoracions dels participants sobre els diferents models de viari proposats són relativament homogenis. S'observa una clara preferència generalitzada per les imatges 3, 5 i 6. Aquestes tenen en comú les voreres amples, menor presència de tràfic rodat i l'arbratge. La imatge més valorada per les dones correspon al carrer per a vianants, mentre que els homes assenyalen la imatge 6. En quant al gènere, s'aprecia major diferència de percepció [Figura 24] a les imatges 2 i 5 que caldria estudiar.

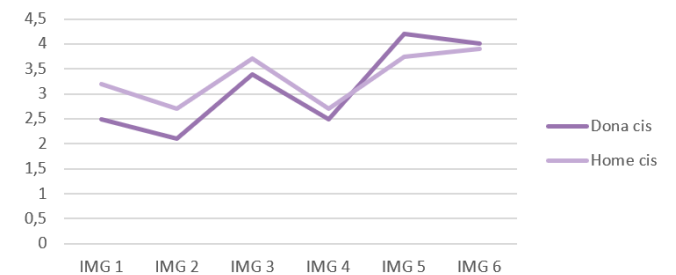


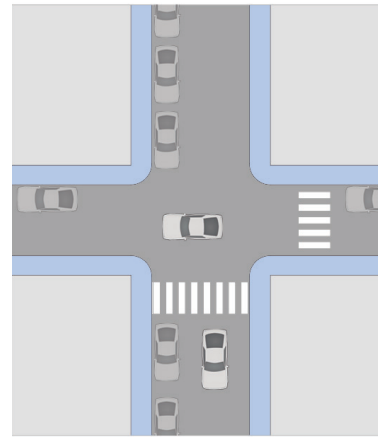
Figura 24

Diferències de puntuació entre homes i dones

ENCREUAMENTS

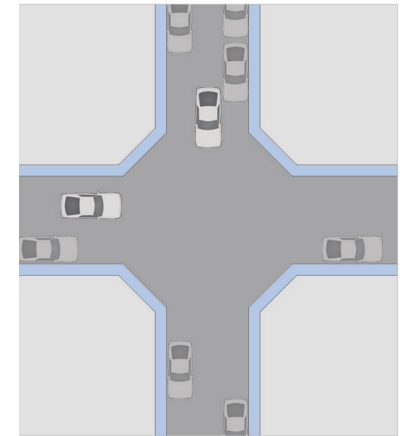
Una qüestió rellevant respecte al gènere és el disseny dels encreuaments. Per tant, es presenten diferents configuracions en què es destaquen alguns aspectes rellevants. Hi ha models amb major proporció de material vegetal i arbrat que uns altres, models que plantegen camps visuals més amplis, així com models que incorporen mobiliari urbà.

Es presenten quatre imatges d'encreuaments en què es distingeixen voreres, plataformes de trànsit rodat, arbratge, mobiliari urbà, aparcaments, i un dels aspectes més importants, els passos de vianants. De la mateixa forma que a les seccions viàries, hi ha dos escales notòries segons l'amplària del viari i l'altura de cornisa dels edificis del voltant.



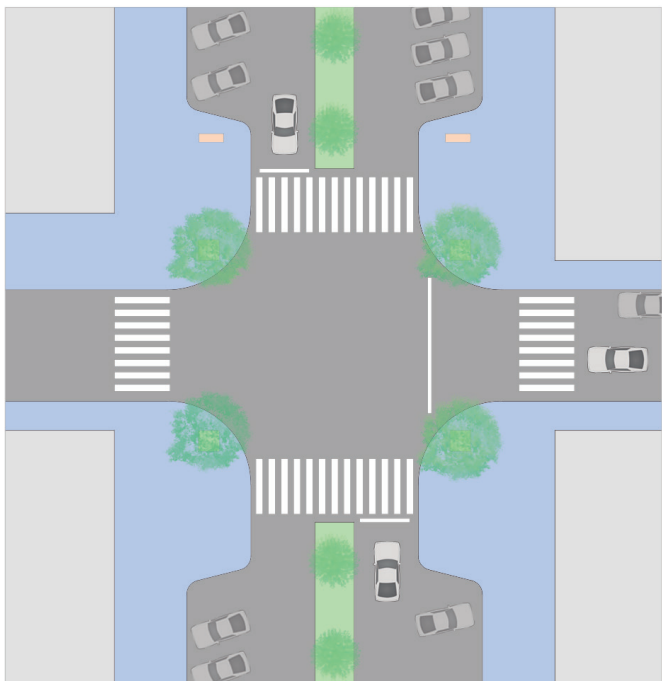
IMG-7 Encreuament parcialment senyalitzat amb plataforma viària ampla.

Puntuació 2,65/5



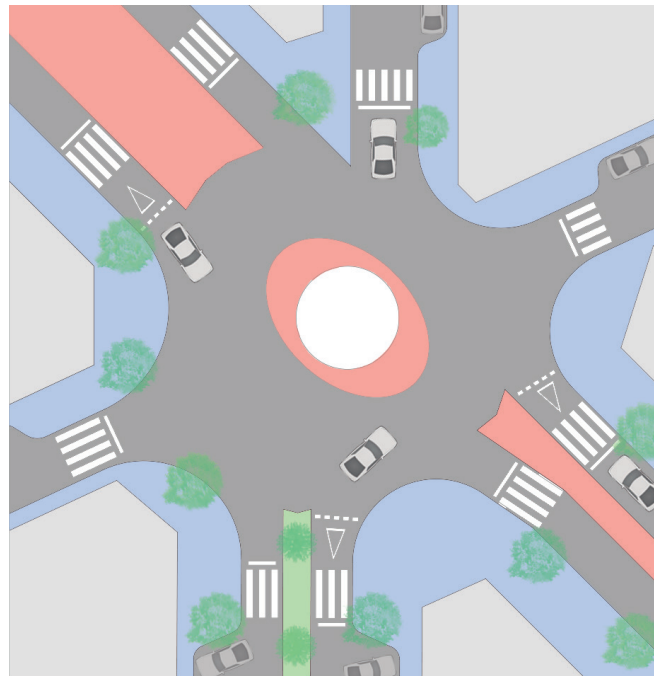
IMG-8 Encreuament no senyalitzat amb vorera reduïda i edificacions en xamfrà.

Puntuació 1,58/5



IMG-9 Encreuament senyalitzat amb extensió de vorera a les cantonades per millorar la seguretat, accessibilitat, i reduir la distància del pas de vianants. Presència d'arbratge i mobiliari urbà.

Puntuació 3,98/5



IMG-10 Encreuament de diversos carrers en glorieta. Compta amb extensió de vorera als cantons, àrees de pas a franges separadores i arbratge.

Puntuació 3,84/5

Les puntuacions de l'alumnat suspensen de forma contundent la imatge 8 per la falta de senyalització i amplària de cera, i valoren positivament les imatges 9 i 10 per la senyalització adequada, l'amplària de voreres, i la presència de mobiliari urbà i arbres. D'entre aquestes dos, prioritzen la imatge 9 per la intersecció amb menor nombre de carrers.

A més, coincideix que l'encreuament més valorat correspon a una zona d'oci dels adolescents.

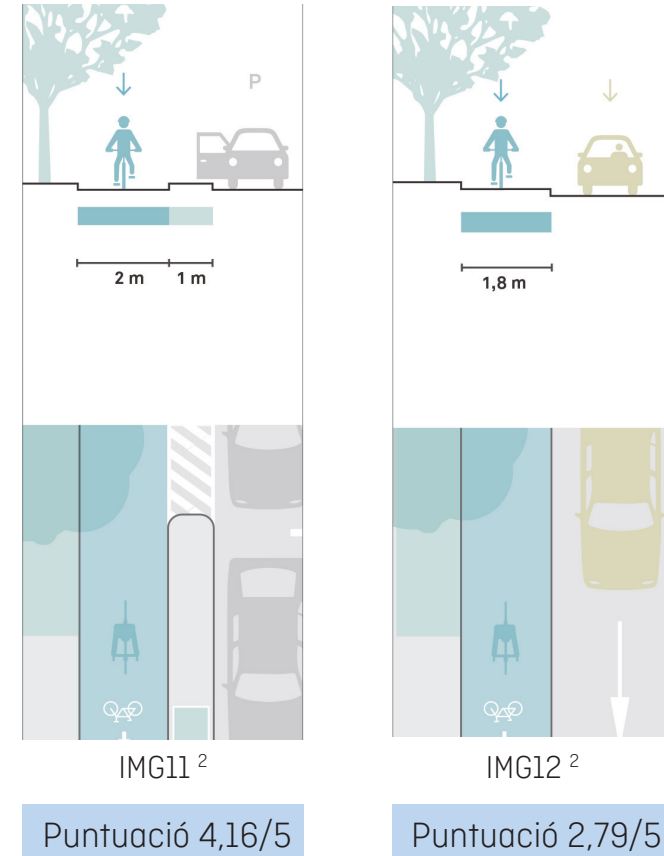
MOBILITAT CICLISTA

Per finalitzar aquest apartat es tracta la mobilitat ciclista, en concret, els carrils bici.

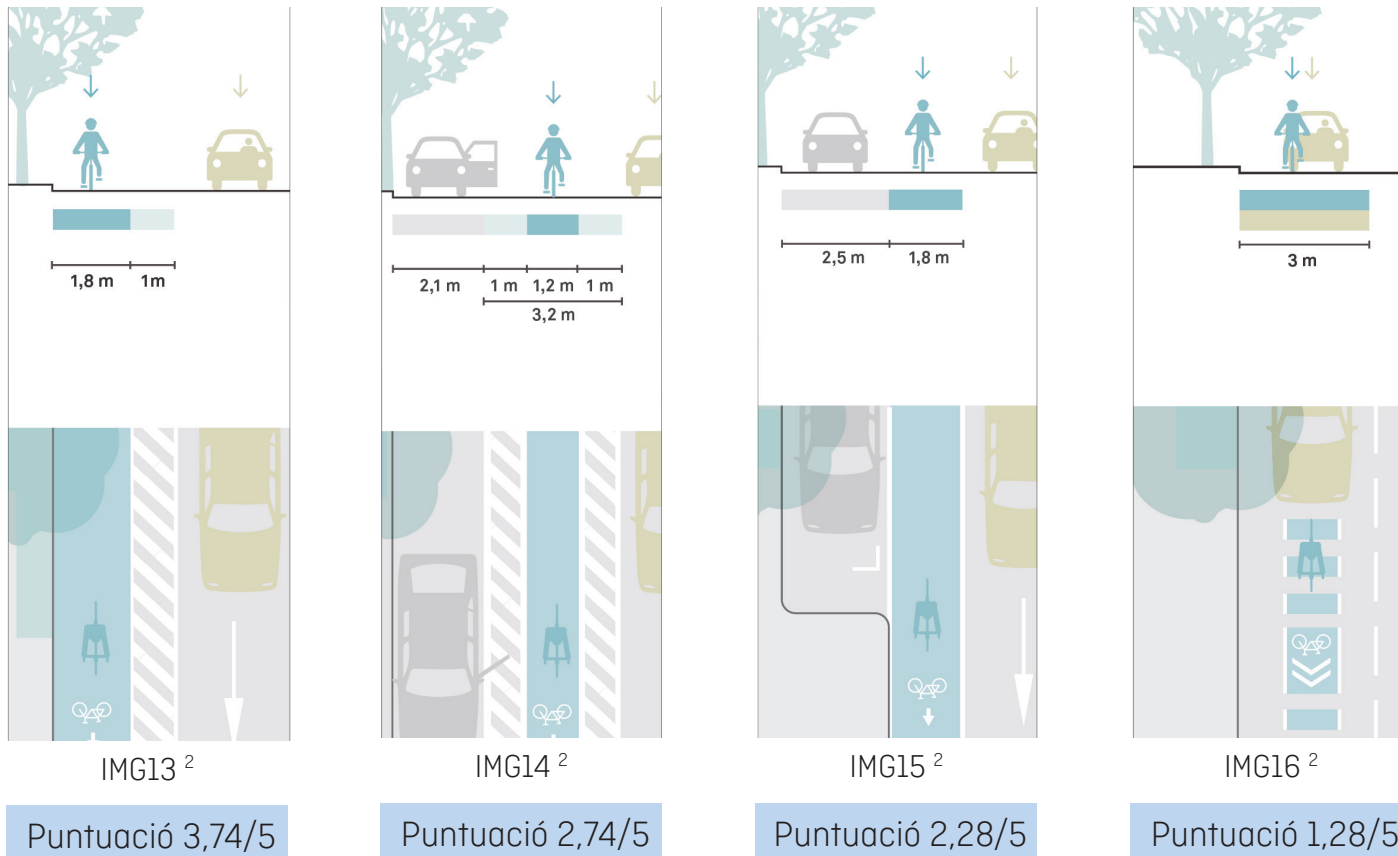
Segons el Baròmetre de la Bicicleta en Espanya, fomentat pel Ministeri de Transport, Mobilitat i Agenda Urbana al 2020, la població per davall dels 35 anys és la que més aposta per la mobilitat sostenible, incloent-hi la ciclista, com a alternativa quotidiana al transport motoritzat. Per tant, les preguntes estan formulades per saber quin ús fan els adolescents de la bici i comprovar en quina mesura afecta el biaix de gènere.

En primer lloc, es presenten 6 imatges conceptuais (IMG 11-16) que han de puntuar de l'1 al 5 segons l'oportú que les consideren.

A les imatges 11 i 12 el carril bici transcorre per un camí propi, segregat tant de la mobilitat de vianants com de la rodada. Les imatges 13, 14 i 15 corresponen a carrils bici propis però compartint plataforma amb vehicles de motor. Aquests carrils es delimiten mitjançant senyalització horitzontal i solen ser els més habituals. Finalment, la imatge 16 es tracta d'un ciclocarril. En aquesta opció els vehicles i bicicletes comparteixen calçada i sols es pot donar en viaris de baixa intensitat.



² Imatges 11 a 16 extretes de: Global Design Cities Initiatives. (2016). Guía global de diseño de calles. Lemoine Editores.



Les puntuacions són més altes per a models que segreguen les modalitats de la mobilitat; especialment, aquelles on s'inclou carril bici clarament segregat dels vianants i dels vehicles de motor. Destaca la imatge 11 amb la màxima puntuació. Aquesta es considera més segura per la delimitació de canvi de nivells als dos laterals del carril. Un factor influent també és la inserció del carril en la vorera i no en la calçada. La següent opció més valorada és la ciclorruta amb carril propi però insertat en un lateral de la calçada. Aquest no presenta desnivells com és el cas de la imatge 12 i està senyalitzat al viari, per tant, es considera més segur. La resta de carrils bici es consideren més insegurs, sent el màxim exponent d'inseguretat el ciclocarril de la imatge 16.

Pel que fa al gènere, no es detecten diferències notòries en quant a preferències. Però les dones tendeixen a puntuar, de forma general, més alt que els homes.

² Imatges 11 a 16 extretes de: Global Design Cities Initiatives. (2016). Guía global de diseño de calles. Lemoine Editores.

Pel que fa a l'ús de la bicicleta (Figura 25) sorprén que en aquest cas són les dones les que més la utilitzen, un 31,25% l'utilitzen de forma diària o freqüent. Entre els xics participants, un 22,22% utilitzen la bicicleta diàriament o freqüentment. Destaca tant en les dones com en els homes el percentatge majoritari de persones que no fan ús de la bicicleta mai. En el cas de les xiques és el 50% i en el cas dels xics és el 66,67%.

En el cas de les persones que no fan servir la bici, el 39,39% és perquè no en tenen, el 24,24% és perquè no els agrada muntar en bici, el 9,09% es senten insegurs i d'entre altres raons, destaca l'arribada d'altres transports com el patinet elèctric.

En canvi, un 39,54% dels participants afirmen que emprarien més la bicicleta si hi hagués una infraestructura ciclista al poble.

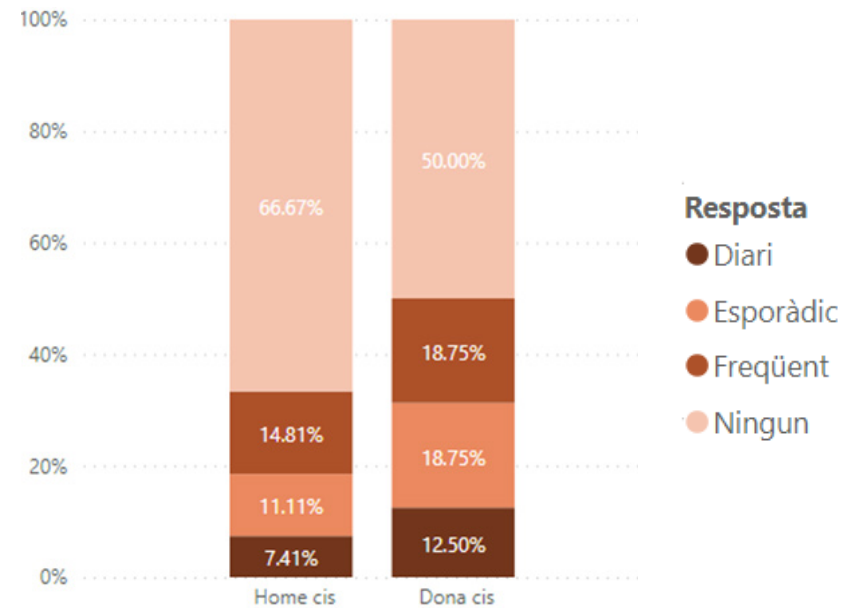


Figura 25
Percentatge d'ús de la bicicleta per gènere

2.3 PERCEPCIÓ DE L'ENTORN

Aquest apartat es nodreix de la informació extreta de l'última activitat del quadern individual i de l'activitat en grup realitzada posteriorment. S'utilitza en ambdós casos la metodologia del mapejat per obtenir informació sobre recorreguts i zonificacions.

2.3.1 Mobilitat quotidiana

Conèixer quins són els recorreguts habituals dels adolescents aporta una informació molt interessant sobre la qualitat de l'espai públic i la seguretat urbana. Per obtenir informació més detallada es distingeixen dos franges horàries de recorreguts. Una franja matutina, que engloba l'àmbit educatiu d'anada i tornada a l'institut, i una franja vespertina, que engloba l'àmbit social d'activitats extraescolars i oci.

A més, com que el mapejat es realitza de forma individual, es pot segregar la informació per cursos i per gènere.



Figura 26

Imatge realitzada durant el taller participatiu

Els recorreguts matutins dels adolescents corresponen a l'anada a l'institut. (Figura 27) Dins de l'horari matinal la via principal d'accés a l'institut ix dels voltants de la plaça major i seguint una línia pràcticament recta, pel Carrer Nou i Carrer Regino Mas, arriba fins a l'última parcel·la edificada del poble al nord, i, travessant la ronda de Benifaió, una zona amb alta intensitat de trànsit, s'accedeix al camí que dona accés a l'institut.

Un segon itinerari recull tot l'alumnat de la zona sud i est de la població. Aquesta via transcorre per les Avingudes Germanies i Miguel Hernández i tomba cap a l'oest per l'Avinguda Caixa d'Estalvis. Aquest recorregut es fusiona amb altres trajectes secundaris fins al camí que porta directament a l'institut. Caldria destacar la preferència dels enquestats per vies principals, més amples, enfront dels carrers secundaris menys transitats. Ambdós recorreguts principals han de travessar l'Avinguda Reis Catòlics, que conforma una carretera dins la trama urbana, suposant un risc, tant per a l'alumnat com per als professors.



Figura 27

Recorreguts escolars del total dels participants

Els recorreguts vespertins dels adolescents (Figura 28) corresponen tant a activitats extraescolars, com a activitats lligades a l'espai d'oci.

S'observa un àmbit de recorreguts molt ampli, amb més intensitat en recorreguts centrals o d'accés al poliesportiu municipal.

Els espais bàsics d'afluència que es detecten són: espais de formació com les escoles de música, acadèmies de reforç i acadèmies d'idiomes. Per altra banda, destaquen les activitats esportives, que es concentren al pavelló poliesportiu, el camp de futbol i la piscina coberta.

Les zones d'oci es concentren als voltants de la Plaça Major, i de les zones verdes a la perifèria del poble. Per tant, es marquen dos eixos principals perpendiculars de comunicació.

Com que totes aquestes zones esmentades es troben a l'est de la població, resulta molt evident la falta d'activitat en la part oest, que queda relegada al recorregut per arribar a l'estació de tren.

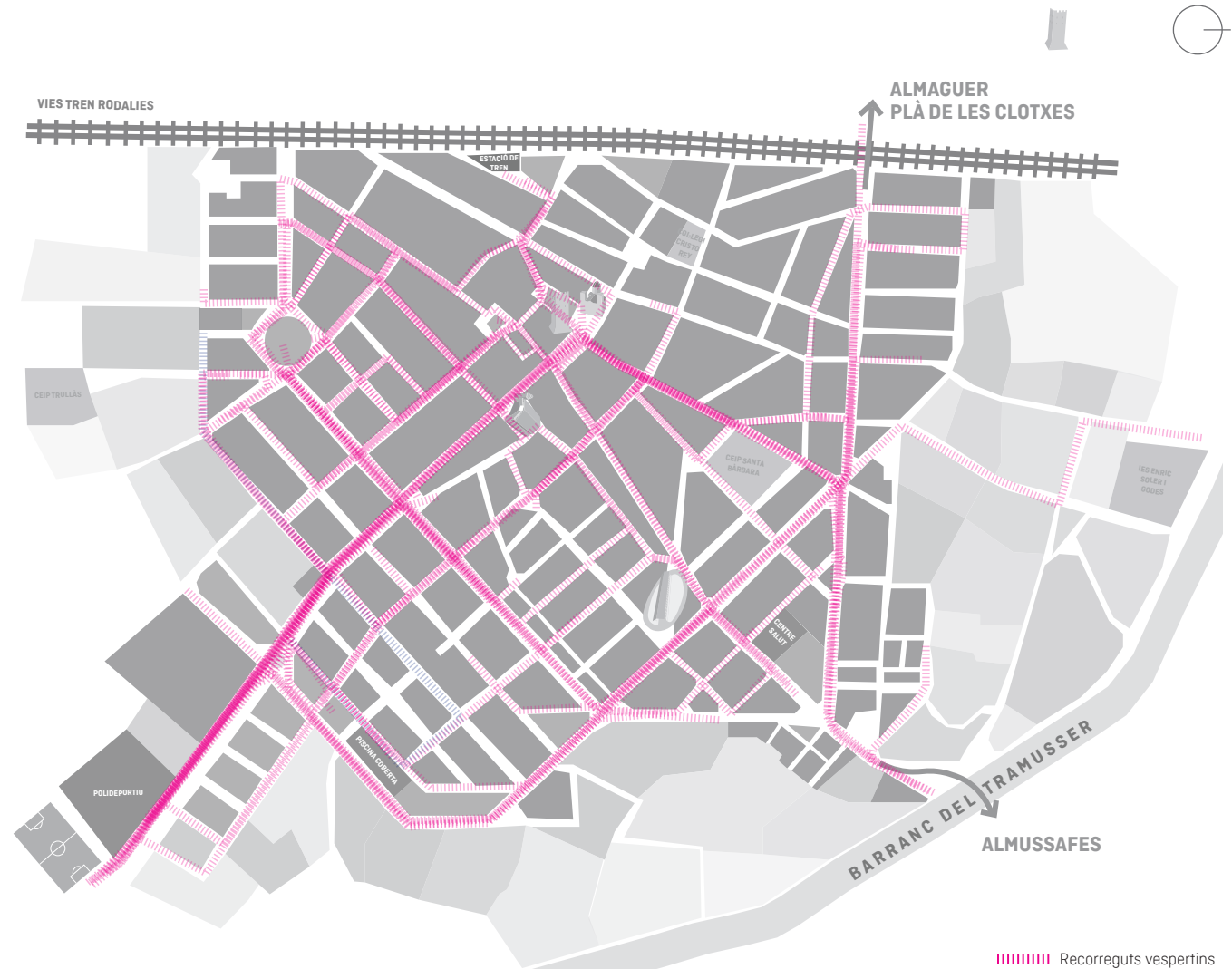


Figura 28

Recorreguts vespertins del total dels participants

Als recorreguts matinals dels adolescents no s'observa ninguna diferència significativa per raó de gènere. Els recorreguts principals mencionats amb anterioritat són més seguits per les xiques (Figura 30), en canvi, els homes (Figura 29) tenen més tendència a fer variacions d'aquests recorreguts o atallar.

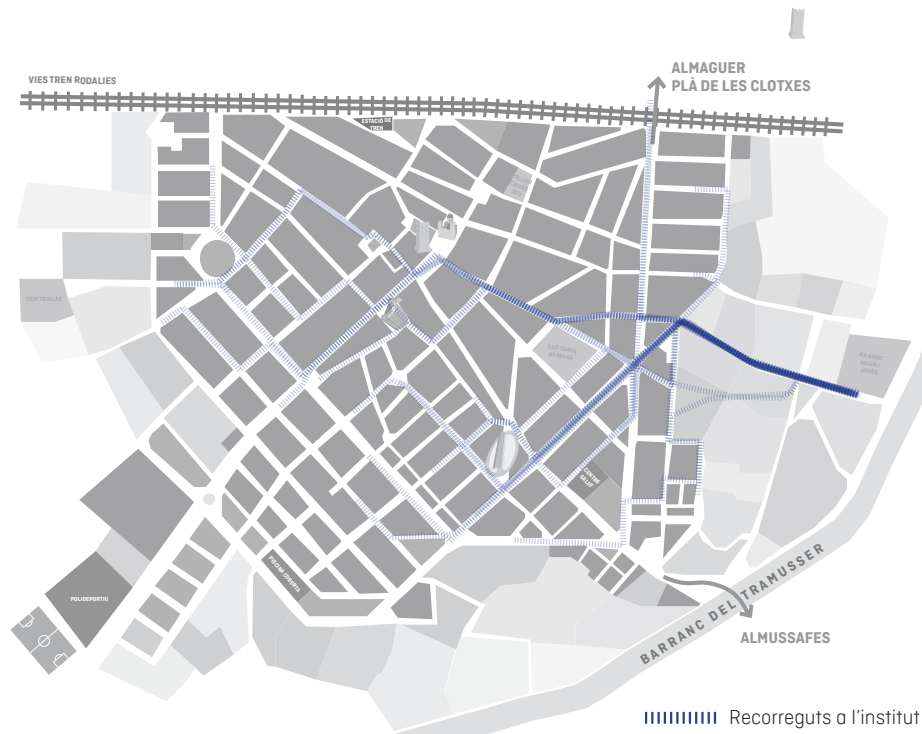


Figura 29
Recorreguts escolars dels homes

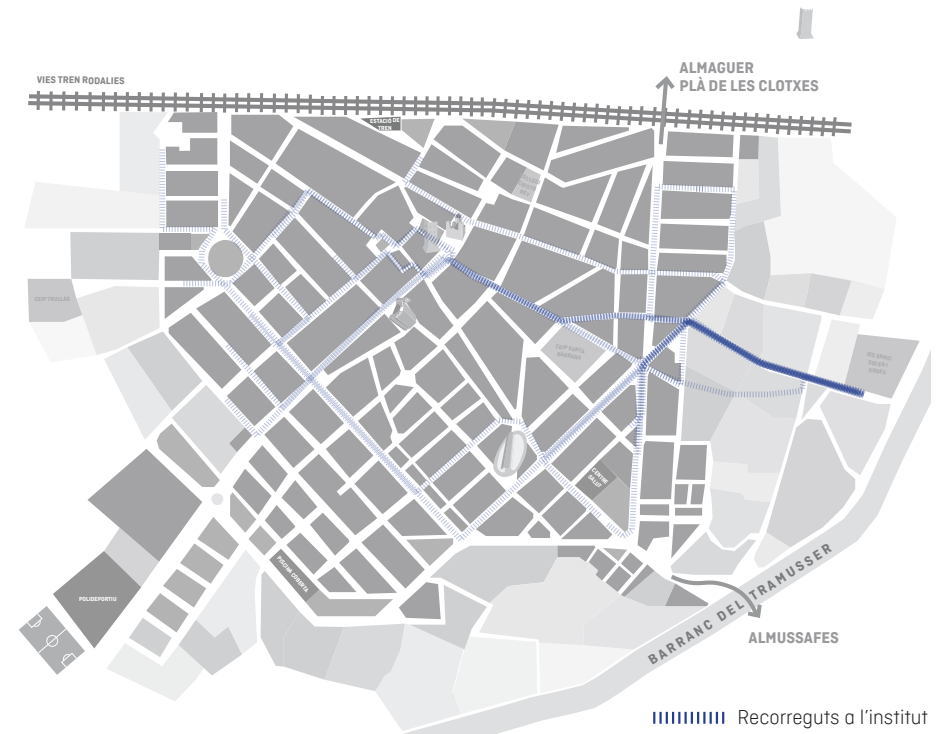


Figura 30
Recorreguts escolars de les dones

Als recorreguts de la vesprada s'observen algunes diferències per raó de gènere. Com es mostra als plànols, els espais perifèrics d'avingudes concèntriques són més utilitzats pels homes (Figura 31). Les dones eviten els recorreguts perifèrics (Figura 32), tant amb el límit de la via de tren com en el límit urbà amb l'horta. De forma menys notòria es pot veure una reducció d'àmbit de recorregut en el cas de les dones que es concentra més al centre del poble.

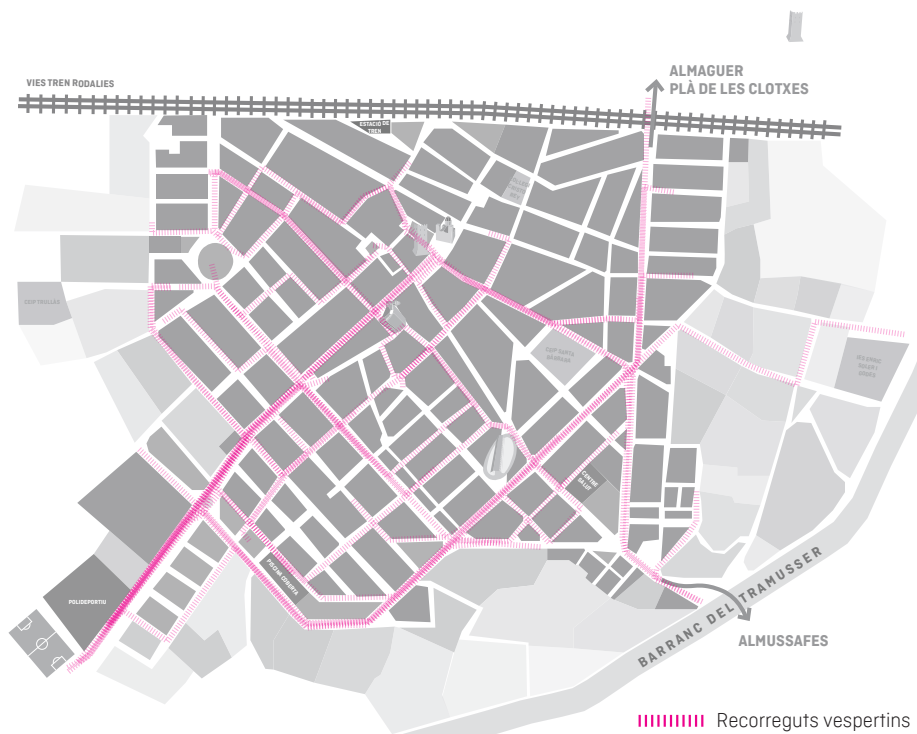


Figura 31
Recorreguts vespertins dels homes

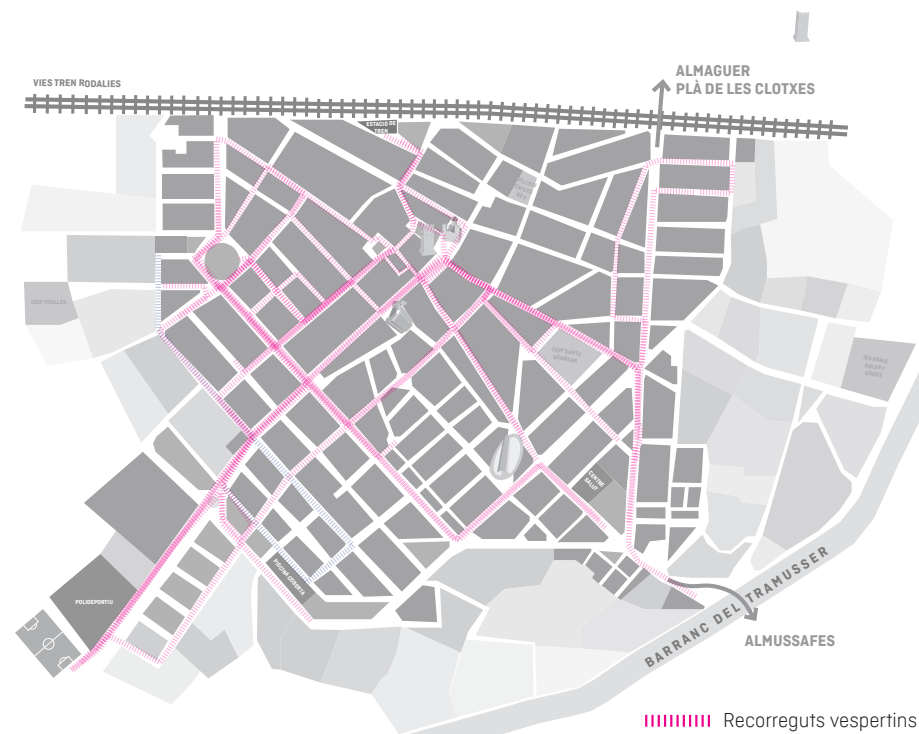


Figura 32
Recorreguts vespertins de les dones

En el cas dels recorreguts vespertins de les xiques es dona una tendència de reducció d'àmbit de recorreguts segons es van fent majors (Figura 33.2). Els recorreguts es van simplificant i reduint amb l'edat. En canvi, l'àmbit de recorregut dels xics es manté o augmenta amb l'edat (Figura 33.1). Caldria fer un anàlisi en profunditat per conèixer les raons.

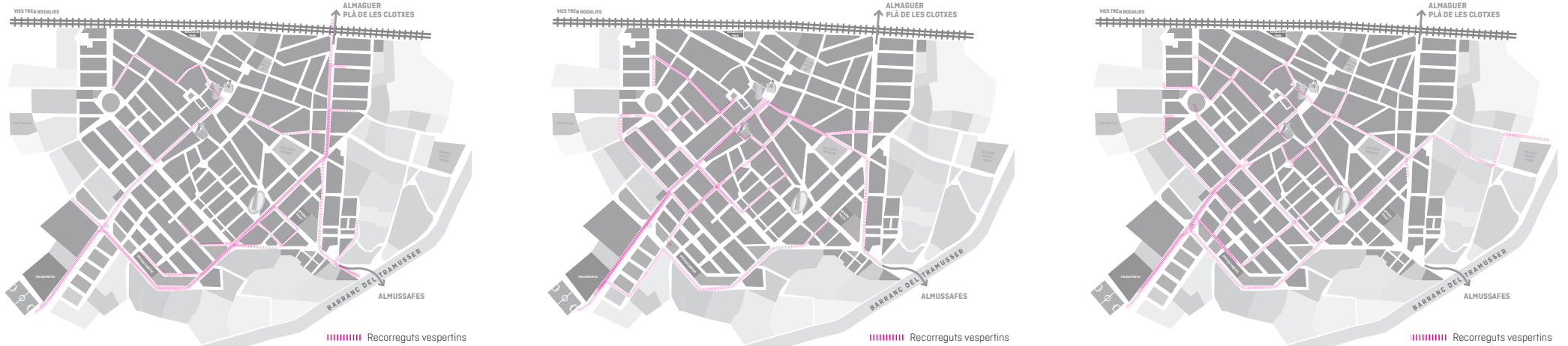


Figura 33.1

Comparació dels recorreguts vespertins dels homes de 1er d'ESO (esquerra), 3er de PDC (centre) i 4rt PR (dreta)

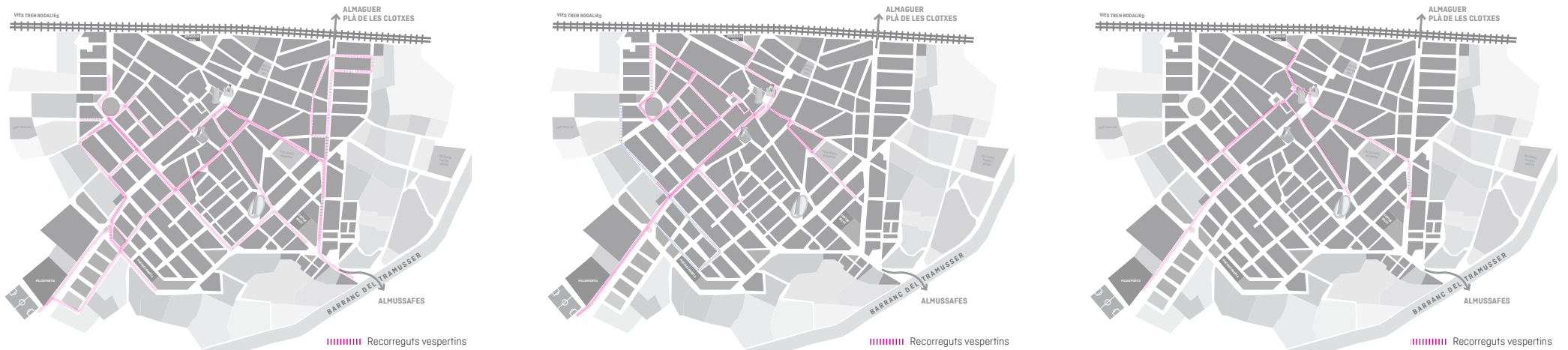


Figura 33.2

Comparació dels recorreguts vespertins de les dones de 1er d'ESO (esquerra), 3er de PDC (centre) i 4rt PR (dreta)

2.3.2 Percepció de seguretat

Pel que fa a la percepció de seguretat, en general hi ha un consens sobre les zones segures i insegures (Figura 34). Segons l'edat hi ha xicotetes diferències en la percepció que als plànols es reflexa amb més zones insegures marcades segons l'edat de l'adolescent.

De forma generalitzada, s'identifica com insegura la zona que està en contacte en les vies del tren, la zona del barranc, la zona de l'institut i els últims carrers abans de l'eixida del poble cap a l'Almaguer o el Plà de les Clotxes. Aquestes inseguretats estan directament relacionades amb la falta de llum, voreres estretes perilloses per al vianant i la degradació de certes zones del municipi. És rellevant l'existència de zones verdes que els alumnes assenyalen com insegures. Açò provoca un infra ús d'algunes instal·lacions, sobre tot per part de les dones.



Figura 34

Percepció de seguretat a Benifaió de la totalitat dels consultats.

Pel que fa a les zones segures hi ha una gran coincidència entre els gèneres. Els participants assenyalen parcs i places per als vianants, amb mobiliari urbà, enllumenat adequat i zones verdes en molts casos. En la majoria dels casos les zones que es marquen com segures són zones de molta activitat en planta baixa (comerços, restauració) i social (zones enjardinades, terrasses), així com zones properes a llocs d'activitat.

Durant l'activitat de zones segures/insegures també es va demanar als adolescents que marcaren amb gomets al plànol les zones que més freqüenten quan queden amb amics. D'aquests punts s'extrau que l'oci adolescent es concentra a espais molt concrets i que en gran part coincideixen amb les zones que consideren segures. Una vegada més, són les dones (Figura 36) les que es veuen condicionades a no anar a certs parcs o zones que consideren insegures i que, per tant, freqüenten més els homes (Figura 35).


Figura 35

Percepció de seguretat a Benifaió de els homes

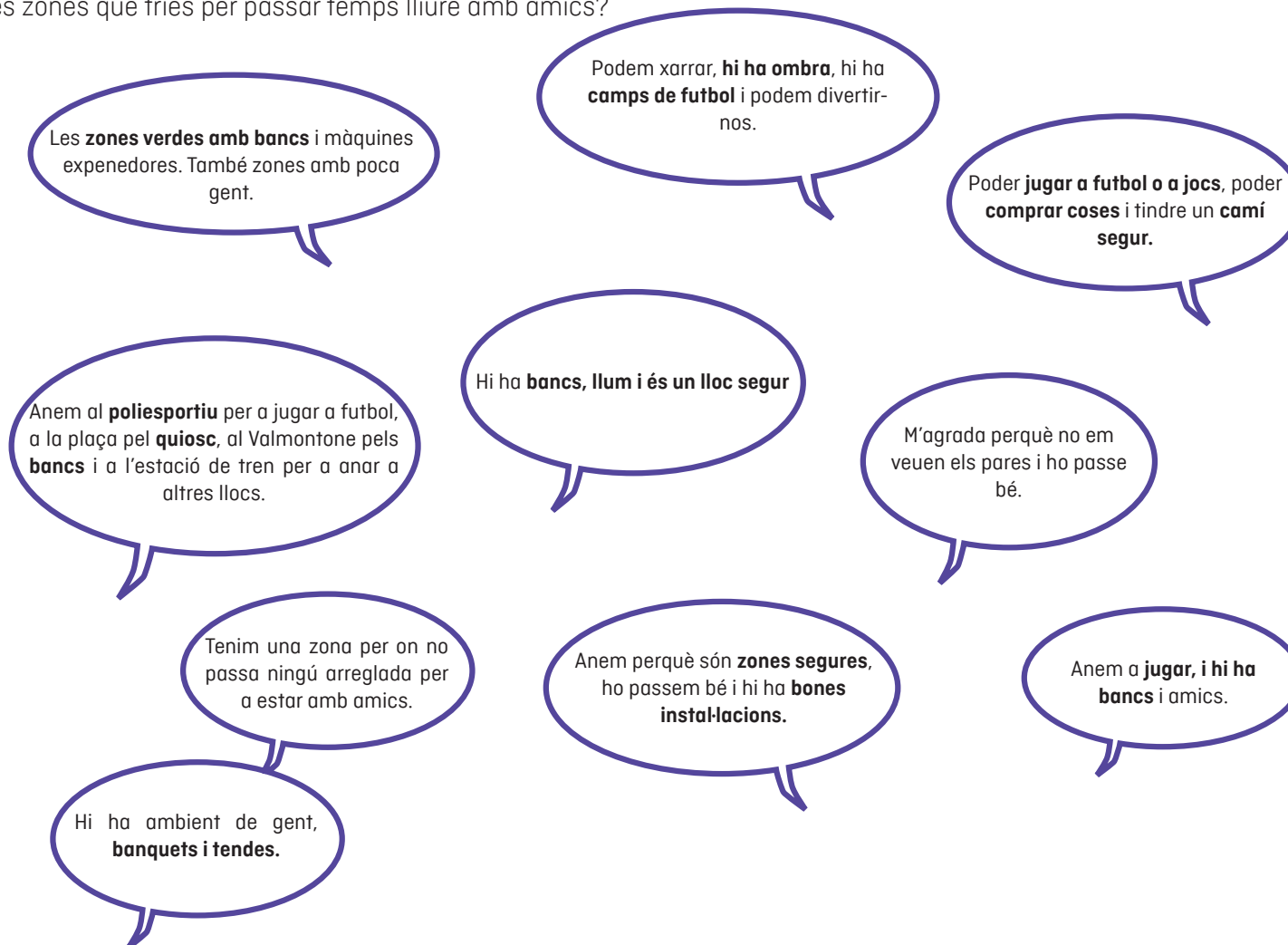

Figura 36

Percepció de seguretat a Benifaió de les dones

2.3.3 Llocs de freqüència i opinions d'aquests

Per tal d'esbrinar quines preferències i necessitats tenen els adolescents als espais socials, es va realitzar una pregunta de resposta oberta. La majoria de l'alumnat assenyala aspectes de la planificació i el disseny espacial com a elements o característiques que influeixen en la valoració positiva dels llocs que trien per passar el temps lliure. Es ressalten en negreta aquests trets.

Què destaquen de les zones que trien per passar temps lliure amb amics?



2.4 Valoració del taller i comentaris

Per finalitzar el taller, es va demanar a les participants que apuntaren a notes adhesives que els havia semblat el taller. A l'hora de repartir les notes adhesives es va fer una marca a aquells que es donaven a dones, per a, una vegada més, obtindre la informació segregada. Per tant, sabem que **les dones es van mostrar més agraïdes i interessades pel taller**. Alguns homes també van anotar que els havia semblat interessant. També hi hagué homes que utilitzaren el post it per fer peticions, relacionades amb el que havíem parlat durant el taller. I, en últim lloc, un xicotet grup de xics assenyalava de forma jocosa que el millor del taller era haver-se perdut una classe de matemàtiques.

Després del taller em sent:

Gràcies a este taller podem saber els llocs que fan por o els que són més segurs i el que podrien millorar

M'ha agradat molt perquè sent que és important la seguretat de tots i fer millores al poble

M'ha ajudat a identificar carrers que són insegurs a certes hores

M'ha agradat molt el taller perquè així reconeguem els carrers segurs o insegurs, i es poden modificar

Considero que ha segut una bona enquesta

Als post-it també s'han fet peticions:

- No aparquéis en la cera
- Haced bien el skate park
- Arreglad la carretera
- No te saltes los STOP's

Me ha gustado mucho

😊

Me ha servido para conocer más el pueblo

Ha servit molt. Vaig molt insegura a tots el puestos. Gràcies pel taller

Me pareció entretenido e interesante

2.5 Anàlisi de camp de les zones considerades insegures

Segons *Collectiu Punt 6* (2019), analitzar i estudiar la vida quotidiana permet entendre les diferents activitats del dia a dia emmarcades en un temps i un espai, a través del qual es pot evidenciar la distribució desigual de tasques i responsabilitats segons el gènere, i a més, permet reflexionar sobre si les diferents zones urbanes estan adaptades a les necessitats diàries.

Per tal de conèixer de primera mà aquests aspectes es porta a terme un anàlisi de camp que consisteix en un recorregut a peu per les zones que als tallers s'han assenyalat com insegures (Figura 37). Per tant, es tracta de veure amb visió crítica i des del coneixement adquirit quines són les principals problemàtiques i quines qüestions es poden millorar.

Com s'ha anomenat amb anterioritat, l'adolescència és l'etapa on la bretxa de gènere és major entre dones i homes, a més, els resultats de l'auditoria de seguretat duta a terme evidència la preocupació i conscienciació de les dones. Per aquesta raó, el recorregut realitzat es basa en els resultats de la percepció de les xiques exclusivament, que, en molts casos coincideix amb la dels xics. Al taller es demanava que marcaren zones o carrers que eviten de nit, i és amb aquesta informació amb la qual es traça l'itinerari per fer un estudi en medi nocturn.

A més de recórrer els carrers percebuts com a insegurs, l'itinerari passa per diferents zones verdes de les quals els adolescents fan un ús diari. Aquesta dicotomia entre lloc de reunió social i lloc insegur es dona en molts espais del poble i és un aspecte que es pretén comprovar i justificar.

Durant tot el recorregut es recull documentació gràfica per tal de contextualitzar el lector i compartir les sensacions que pot transmetre una imatge.

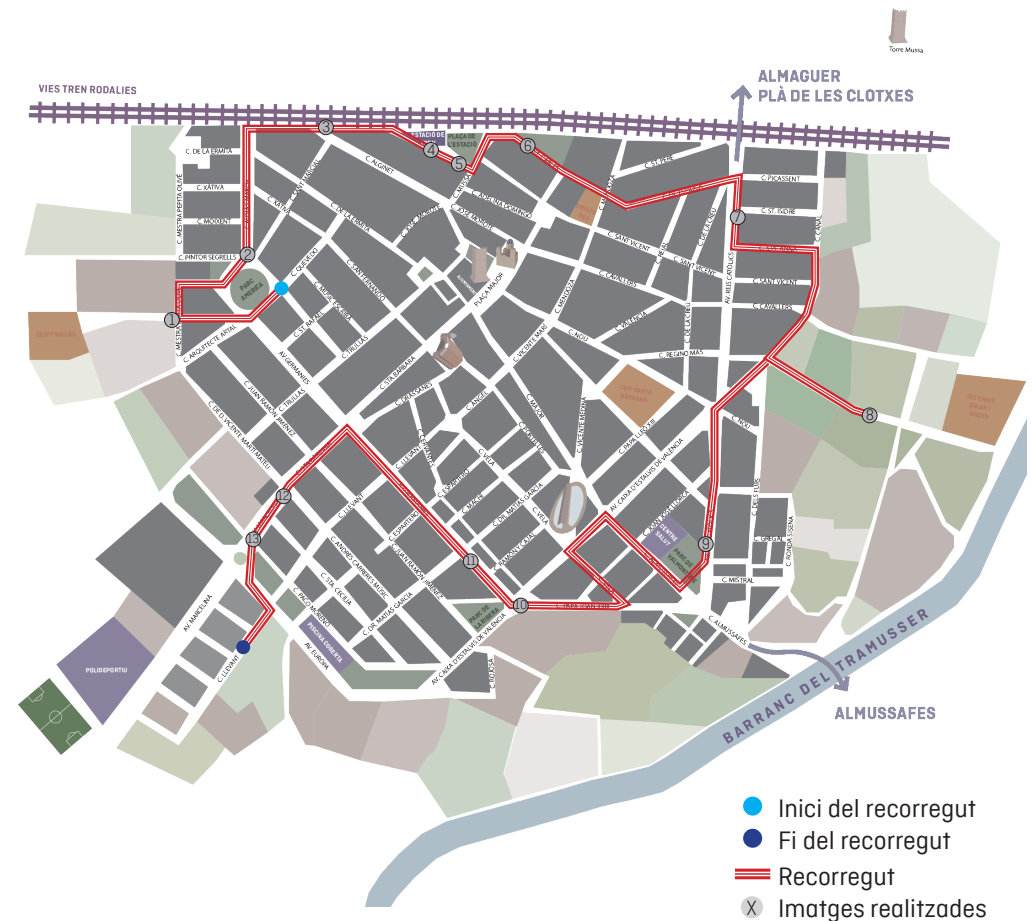


Figura 37
Recorregut i localització de imatges realitzades



1. CARRER MESTRE GOMAR



2. CARRER AUSIAS MARCH



3. CARRER ALGINET



4. ESTACIÓ DE TREN



5. PLAÇA DE L'ESTACIÓ



6. CARRER SANT CARLES



7. AVINGUDA REIS CATÒLICS



8. CARRER SEVERO OCHOA



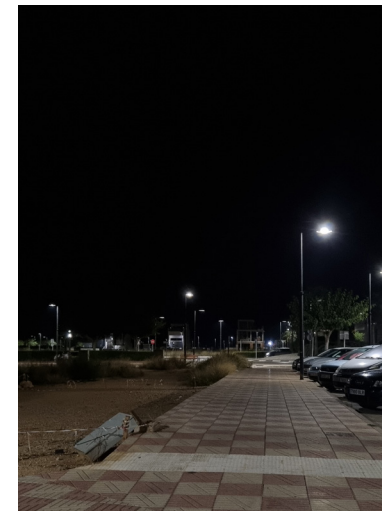
9. PARC VALMONTONE



10. PARC DE LA RIBERA



11. AVINGUDA MIGUEL HERNÁNDEZ



12. AVINGUDA MARCELINA



13. CARRER VICENTE FORT TORREGROSA

Estudi en medi nocturn

Anàlisi tipus del Carrer Alginet amb els sis principis de Canadà per la seguretat i qualitat de l'espai públic.



Als resultats dels tallers crida l'atenció el consens entre dones i homes d'assenyalar els carrers limítrofs amb la via de tren com zones insegures, en especial de nit.

Es realitza l'estudi en medi nocturn per detectar, mitjançant els principis de Canadà, les problemàtiques que hi ha.



La vigilància

- Carrer residencial amb cases abandonades o deshabitades, el qual no afavoreix la vigilància passiva.
- No hi ha vigilància formal (càmeres de vigilància,...).



El condicionament

- Carrer desprovist d'equipaments i serveis, estrictament de pas.
- Amb deficient manteniment.



La vitalitat

- Carrer residencial poc habitat i poc transitat, per lo qual no hi ha afluència de persones.
- No hi ha cap tipus d'ús diferent al residencial.



La visibilitat

- Enllumenat de la vorera insuficient, ja que va destinada a la via rodada i no l'espai de vianants.
- Canvi bruscat entre zona plenament il·luminada i zona amb fosc absolut.
- Camp visual reduït pel mur opac de la drete.
- El retrocés d'alguns habitatges provoca racons sense visibilitat.



La comunitat

- Dins d'un entorn de seguretat comunitària en el poble, aquest carrer té un caràcter d'extraradi, adossat a la via del tren que no afavoreix les relacions veïnals.



L'orientació

- Via d'ús quasi exclusiu dels residents, ja que no és via d'accés a cap espai comunitari o representatiu.
- Carrer monòton sense cap fita ni senyalització.
- Falta d'accessibilitat a l'única vorera que hi ha.

3. CONCLUSIONS

En principi s'aprecia clarament que **les dones són més conscients del medi que les envolta**, possiblement perquè tenen el sentit d'alerta més despert. Per altra banda, s'observa que **les dones tendeixen a desplaçar-se més a peu** que els homes.

Respecte a la ubicació i entorn de l'institut, els adolescents enquestats donen una baixa valoració. Mentre que **les dones són més detallistes a l'hora de plantejar accions de millora, els homes es mostren més conformistes** amb la realitat existent i no són massa propositius.

Hi ha millores en les quals coincideixen xics i xiques, com afegir mobiliari urbà i promoure una major activitat al voltant de l'institut. **Les dones demanen una millora de l'enllumenat, cuidar l'aspecte visual de l'entorn amb vegetació i un augment de la senyalització**. Per la seua banda, **els homes prefereixen l'ampliació de voreres** i completar la vorera a la banda esquerra del viari que porta a l'institut.

A l'hora de les preferències de diferents espais públics, s'aprecia que **les dones tenen un nivell d'exigència major que els homes a l'hora de puntuar l'enquesta**. Potser perquè tenen una visió més crítica al ser més conscients de problemàtiques que les afecta.

Respecte al disseny urbà dels carrers observem una **preferència compartida tant en homes com en dones, per les voreres amples, zones exclusives per a vianants, mobiliari urbà adequat, i l'ombra dels arbres**.

Quan parlem del disseny urbà dels encreuaments, tots els adolescents valoren en positiu la senyalització viària i l'ampliació de voreres en llocs estratègics.

El tema de **la mobilitat ciclista, no desperta massa interès** en els consultats perquè la majoria no fan ús habitual de la bicicleta. Curiosament, **un 40% dels adolescents manifesten que emprarien els carrils bici si hi hagués una infraestructura adequada**. Respecte a les preferències de disseny del carril bici, els enquestats són conscients dels riscos en els models on la bicicleta i el vehicle rodat comparteixen espai o tenen excessiva proximitat. **Prefereixen els models més segurs, com ciclorrutes protegides i senyalitzades**.

Els **recorreguts habituals matutins** denoten l'existència de **dos eixos vertebradors del municipi que empra l'alumnat**, tant xics com xiques, per anar a l'institut.

Pel que correspon als **recorreguts vespertins**, sí **mostren diferències per gènere**. Les dones tenen recorreguts menys directes i amb més irregularitat, mentre que els homes tenen recorreguts directes i en molts casos pendulars. Aquests trets coincideixen amb els patrons de mobilitat per gènere ja esmentats (Figura 06, pàg. 12). També s'observa en les dones, una tendència a reduir l'àmbit dels recorreguts segons augmenta l'edat.

Els plànols resultants de les zones insegures mostren una **major percepció d'inseguretat per part de les dones**, que es centren en gran part en zones de limit urbà i afores del poble.

Cal destacar que pràcticament la totalitat de **l'alumnat marca com insegur el camí d'arribada a l'institut**, el Carrer Severo Ochoa, i els voltants d'aquest.

4. PROPOSTA D'ESTRATÈGIES D'ACTUACIÓ

Com ja concloïa el *Pla Municipal d'Infància i Adolescència* de Benifaió, és necessària la **formació dels adolescents en qüestions de perspectiva de gènere**.

També seria de gran interès la **realització d'un estudi de la mobilitat adolescent més ample** per comprovar les tendències diferenciades entre els dos gèneres.

Caldria fer un **estudi de medi nocturn de cada carrer o zona marcada com insegura de nit** per tal de detectar les problemàtiques i solucionar-les.

Ara que es coneix que el recorregut d'anada a l'institut dels adolescents es concentra en dos recorreguts principals, caldria fer una **intervenció participada** d'aquests carrers on es tinga en compte l'opinió i experiència de l'alumnat que ho van a utilitzar diàriament.

Els **llocs d'actuació de forma prioritària** serien el **voltant de l'institut**, per tal de donar-li més usos i activitats i **la secció del carrer que du a l'institut, Carrer Severo Ochoa**.

També caldria realitzar **intervencions de millora urbana als llocs més freqüentats, com parcs i places**, ja que, en molts casos s'ha donat la dicotomia de sentir insegura una zona on es passa el temps lliure.

Cal destacar entre els **temes a tractar; la disposició del mobiliari urbà, la presència d'arbratge i on, la projecció de fonts públiques i la dotació de més activitats a les zones públiques**.

Seria d'interès **promoure la mescla d'usos a tot el poble** per tal d'evitar zones estrictament residencials. Aquesta combinació d'usos ajuda amb la percepció de seguretat de forma directa.

Facilitar la mobilitat ciclista ampliant i donant continuïtat a la infraestructura ciclista existent de forma que hi haja un recorregut continu que travesse el poble.

A continuació s'exposen alguns exemples de **bones pràctiques** (Taula 03) per tal de referenciar i donar pautes de com actuar a les intervencions futures.



Figura 38

Imatge realitzada durant el taller

Taula 03

Taula-resum de bones pràctiques

Bona pràctica	Metodologia	Principals actors			Ciutat i any	Grup/s focal/s d'interès	Objecte	Descripció
		Promoció	Disseny/Implementació	Ciutadania implicada				
Consultes ciutadanes per al projecte de <i>Madrid Nuevo Norte</i>	Auditoria de qualitat i seguretat de l'espai públic	Crea MNN	Càtedra UNESCO de Polítiques de Gènere en Ciència, Tecnologia i Innovació de la Universitat Politècnica de Madrid	Associació de veïns, alumnat d'escoles del barri, Parròquia del barri, AMPAs escolars	Madrid Fase de plantejament: 2017-2019 Fase d'urbanització: 2022-2023	Dones residents o treballant al barri, població adolescent resident o estudiant al barri	Conèixer les necessitats de les dones i la població adolescent dels barris afectats pel projecte. Prioritzant les activitats relacionades amb les cures i la conciliació, la seguretat urbana de dones i adolescents i l'autonomia de la població adolescent.	<i>Madrid Nuevo Norte</i> és un projecte urbanístic que reconvertirà en zones residencials i un centre de negocis, més 230 hectàrees de sòl majoritàriament associat a antics usos industrials i d'infraestructures. S'introdueix la perspectiva de gènere des de la fase de desenvolupament, amb consultes ciutadanes amb diferents grups poblacionals per tal d'obtenir informació sobre qüestions rellevants, fins a la fase d'urbanització.
Disseny participat d'un espai públic d'escala de barri enfocat a la població infantil	Estudi participat	Ajuntament de Santa Coloma de Gramanet	Equal Saree	Alumnat de diverses escoles locals	Santa Coloma de Gramanet, 2020	Població infantil del municipi	Disseny d'un espai públic amb la participació de xiquets per aconseguir un espai segur que done resposta a les necessitats dels infants.	Per a la remodelació d'una plaça es duen a terme activitats participatives per tal de definir les preferències diferenciades entre xiquets i xiquetes respecte a l'ús de la plaça, així com parlar amb les persones cuidadores, i posteriorment, incorporar els resultats al projecte.
Disseny d'un parc per a xiquetes. <i>Rosens röda matta</i>	Participació ciutadana i treball col·laboratiu	Ajuntament de Malmö	Ajuntament de Malmö	Xiques adolescents, associacions locals i petites empreses	Malmö, 2013	Xiques adolescents d'entre 16 i 24 anys	Dissenyar i construir un espai públic amb i per a les adolescents.	Malmö es va adonar que els parcs que ja existien a la ciutat estaven més utilitzats per homes que per dones. Un estudi va revelar que el 80% d'ús era per part de xics. La ciutat va abordar el problema dissenyant un parc amb i per a xiques. Els grups consultats foren els responsables de planificar el programa d'activitats, usos i fins al nom del parc.
Disseny d'un espai públic amb participació ciutadana. <i>Superkilen</i>	Participació ciutadana	Ajuntament de Copenhagen i Realdania	Superflex, BIG i Topotek1	Població immigrant i resident al barri	Copenhagen, 2012	Població immigrant i resident al barri	Representar en un parc la plurinacionalitat i diversitat ètnica que es dona al barri de Nørrebro.	En l'exercici participatiu es va demanar als veïns de més de seixanta nacionalitats diferents que suggeriren objectes dels seus llocs d'origen que trobaren a faltar i que consideraren que podrien millorar l'espai urbà danès. El resultat és una espècie de jardí surrealista construït amb més de cent objectes heterogenis procedents de tot el món, que revelen els vertaders colors del Copenhaguen contemporani.
Consulta ciutadana sobre la col·locació de mobiliari urbà en l'espai públic	Estudi participat amb perspectiva de gènere	Ajuntament de Barcelona	Col·lectiu Punt 6	Veïns i veïnes de la tercera edat dels barris de l'Eixample	Barcelona, 2017	Veïns i veïnes de la tercera edat dels barris de l'Eixample	Determinar els criteris a tindre en compte en els projectes urbanístics a l'hora de determinar la ubicació i tipus de bancs que han d'incloure's.	El treball realitzat suposa el disseny i programació dels espais públics de l'Eixample de Barcelona per tal d'adaptar-los a les necessitats dels més grans. Es du a terme un procés de participatiu per tal d'assolir resultats més inclusius i representatius de la diversitat de necessitats de la població major del districte, així com assegurar que les activitats quotidianes i les cures es tenien en compte substancialment.

5. BIBLIOGRAFIA

- Ciocoletto, A. [2012]. La incorporación de la experiencia cotidiana en el análisis urbano. TFM Universitat Politècnica de Catalunya. <http://hdl.handle.net/2099.1/17747>
- Collectiu Punt 6. [2014]. Mujeres Trabajando. Guía de reconocimiento urbano con perspectiva de género. Comanegra.
- Fainstein, S. S., & Servon, L. J. (Eds.). [2005]. Gender and Planning: A Reader. Rutgers University Press.
- Global Design Cities Initiatives. [2016]. Guía global de diseño de calles. Lemoine Editores.
- Hayden, D. [1980]. What Would a Non-Sexist City Be Like? Speculations on Housing, Urban Design, and Human Work. Signs: Journal of Women in Culture and Society. https://blogs.ubc.ca/fafa/files/2020/01/Hayden_What-Would-a-Non-Sexist-City-Be-Like_Signs.pdf
- Michaud, A., Programme Femmes et ville [Montréal, Q., Paquin, S., (Québec), M., & Ville, M. (québec) F. [2002]. Guide pour un environnement urbain sécuritaire.
- Ministerio de Transportes Movilidad y Agenda Urbana, [2022]. Barómetro de la Bicicleta en España.
- Novella Abril, I. [2020]. Urbanismo con enfoque de género. Distrito Madrid Nuevo Norte. https://www.gendersteunescochair.com/wp-content/uploads/Urbanismo_con_enfoque_de_genero-DEF.pdf
- Ortiz Escalante, S., & Gutiérrez Valdivia, B. [2015]. Planning from below: using feminist participatory methods to increase women's participation in urban planning. Gender and Development, 23(1), 113–126. <https://doi.org/10.1080/13552074.2015.1014206>
- Ortiz Escalante, S. [2018]. La seguridad urbana desde el urbanismo feminista. Barcelona Societat. https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/revista-castellano/05_ortiz-profundidad-22-cast.pdf
- Pérez Alonso, Y., Blanco Rodrigo, P., & Gamir ríos, J. [2022]. Guía de participación ciudadana para proyectos urbanísticos. Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat.
- Sánchez de Madariaga, I. [2004]. Urbanismo con Perspectiva de Género. Instituto Andaluz de la Mujer. <https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2004/18542.pdf>
- Sánchez de Madariaga, I. [2009]. Transporte metropolitano y grupos sociales: propuestas para una mejor planificación. Report for CEDEX. Madrid: Ministry of Infrastructure.
- Sánchez De Madariaga, I., & Roberts, M. [2013]. Fair shared cities: The impact of gender planning in Europe. Ashgate Publishing.
- Sánchez de Madariaga, I., & Novella Abril, I. [2020]. Introducción. Género y urbanismo en España: experiencias y perspectivas. Ciudad y territorio, estudios territoriales, 203. <https://doi.org/10.37230/cytet.2020.203.01>
- Sánchez de Madariaga, I., & Zucchini, E. [2020]. "Movilidad del cuidado" en Madrid: nuevos criterios para las políticas de transporte. Ciudad y Territorio, Estudios Territoriales, 89–102. <https://doi.org/10.37230/CyTET.2020.203.08>
- Sánchez de Madariaga, I., & Novella Abril, I. [2021]. Proyectando con perspectiva de género. Guía para planificar ciudades y pueblos inteligentes y sostenibles. Junta de Extremadura. <https://www.gendersteunescochair.com/wp-content/uploads/publicacion-2021-Proyectar-con-perspectiva-de-genero-Extremadura-comprimido-alto.pdf>

Recursos en xarxa:

“Fem dissabte a la Plaça d’en Baró!“. Equal Saree. Recuperado el 9 de novembre de 2023, de <https://equalsaree.org>

Objetivos de Desarrollo Sostenible. United Nations. Recuperat el 9 de novembre de 2023, de <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

Barómetro de la bicicleta en España [2022]. Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana. Recuperat el 9 de novembre de 2023, de https://www.ciudadesporlabicicleta.org/wp-content/uploads/2022/11/Barometro-Bicicleta-2022_Informe.pdf

INE Demografía y población. Instituto nacional de Estadística. Recuperat el 9 de novembre de 2023, de <https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion>.

Fichas estadísticas municipales. Institut Valencià d’Estadística. Recuperat el 9 de novembre de 2023, de <https://pegv.gva.es/es/fichas>

Ideas for action. Urban 95. Recuperat el 9 de novembre de 2023, de <https://brainbuilding.org/ideas-for-action/?area=urban95#articles>

Smart Mobility. Stanford.edu. Recuperado el 9 de noviembre de 2023, de <https://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/mobility.html>

ONU Mujeres. [2015]. Un marco de apoyo a la prevención de la violencia contra la mujer. ONU Mujeres. <https://www.unwomen.org/es/digital-library/publications/2015/11/prevention-framework>

Naciones Unidas. [s/f]. Objetivo 5: Lograr la igualdad entre los géneros y empoderar a todas las mujeres y las niñas. Naciones Unidas. Recuperat el 11 de novembre de 2023, de <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/gender-equality/>

Recursos fotogràfics:

Imatge de portada. Adaptació d'imatge. Disponible en: <https://www.punt6.org/es/project-portfolio/curso-online-de-urbanismo-con-perspectiva-de-genero/>.

Figura 01. Infografia. Adaptació d'infografia disponible en: Novella Abril, I. (2020). Urbanismo con enfoque de género.

Figura 02.1 Infografia. Disponible en: https://quotidiano.coop/quot_dada/seguretat-en-lentorn-quotidia/.

Figura 02.2 Infografia. Disponible en: https://quotidiana.coop/quot_dada/el-genero-importa-en-les-violencias-sexuals-a-ladollescencia/.

Figura 03. Gràfica. Disponible en: <https://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/mobility.html#tabs-2>

Figura 04. Gràfica. Disponible en: <https://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/mobility.html#tabs-2>

Figura 05. Infografia. Elaboració pròpia.

Figura 06. Infografia. Elaboració pròpia

Figura 07. Infografia. Elaboració pròpia

Figura 08. Infografia. Disponible en: Redacció participada de l'Agenda Urbana Valenciana. <https://mediambient.gva.es/documents/20551069/172763942/Documento+de+redacci%C3%B3n+participada+de+la+AUV+%28castellano%29/4398213e-e745-410a-b1ad-0d0742ec1800>

Figura 09. Plànol. Elaboració pròpia.

Figura 10. Plànol. Elaboració pròpia.

Figura 11. Gràfica. Elaboració pròpia.

Figura 12. Gràfica. Adaptació de gràfica disponible en: <https://pegv.gva.es/es/fichas>

Figura 13. Imatge. Elaboració pròpia.

Figura 14. Imatge. Disponible en: Wikimedia Commons. Johannes Jansson

Figura 15. Imatge. Elaboració pròpia.

Figura 16. Imatge. Elaboració pròpia.

Figura 17. Imatge. Elaboració pròpia.

Figura 18 a 25. Gràfica. Elaboració pròpia.

Figura 26. Imatge. Elaboració pròpia.

Figura 27 a 37. Plànol. Elaboració pròpia.

Figura 38. Imatge. Elaboració pròpia.

Annex I - Material utilitzat al taller



**ESTUDI DE LA SEGURETAT URBANA A BENIFAIÓ
DES DEL PUNT DE VISTA DE L'ADOLESCÈNCIA**

 **DU**
DEPARTAMENT D'URBANISME

CONTA'NS SOBRE TU

Edat:

Vius a Benifaió? En cas contrari indica on:

T'identifiques com:

Dona (Cis gènere)

Home (Cis gènere)

Dona (Trans gènere)

Home (Trans gènere)

Preferisc no contestar

Com arribes a l'institut habitualment?
Tria l'opció que uses més freqüentment

A peu

Amb cotxe

Amb bicicleta

Amb transport públic

Amb autobús

Amb patinet elèctric o similars

Ho fas acompanyat d'alguna persona?
Tria l'opció que siga més freqüentment

Individualment

Amb la mare

Amb el pare

Amb altre familiar:

Amb amics

Altra persona :

Enquesta individual.
Format A4 doblat per la meitat

Si no vas a l'institut sol/a, per quin motiu?

Tria l'opció que més s'adeqüe

- Visc massa lluny
- Per organització familiar (Està de camí al treball)
- Perquè és insegur
- Quede amb companys per a vindre
- Altre motiu:

Quan passeges vas contínuament alerta per saber què passa al teu voltant?

- Sí
- No
- Ocasionalment. Quan?.....

PARLEM DE L'ENTORN

Puntua de l'1 al 5 la ubicació de l'institut: 1 2 3 4 5

Què et sembla l'entorn de l'institut? Com ho milloraries?

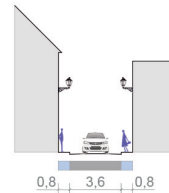
Hi ha alguna cosa que trobes a faltar de camí a l'institut?

Quins carrers prioritizes per a moure't? Puntua'ls de l'1 al 5

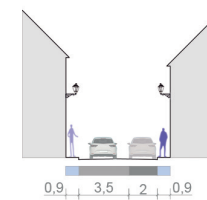
Opció 1 1 2 3 4 5



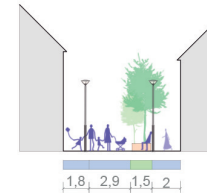
Opció 3 1 2 3 4 5



Opció 2 1 2 3 4 5



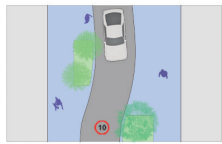
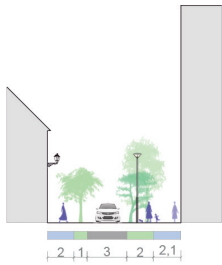
Opció 4 1 2 3 4 5



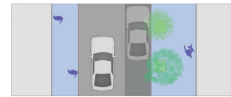
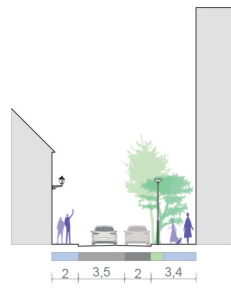
Enquesta individual.
Format A4 doblat per la meitat

Quins carrers prioritizes per a moure't? Puntua'ls de l'1 al 5

Opció 5 1 2 3 4 5



Opció 6 1 2 3 4 5

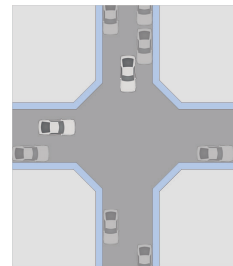


Quins creuaments trobes més segurs? Puntua'ls de l'1 al 5

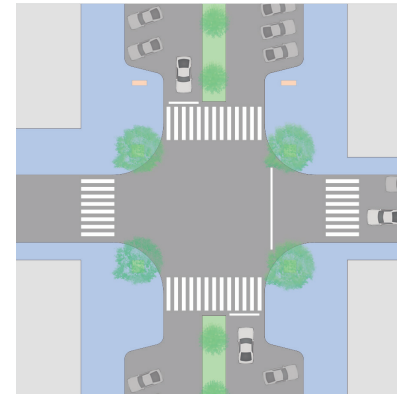
Opció 1 1 2 3 4 5



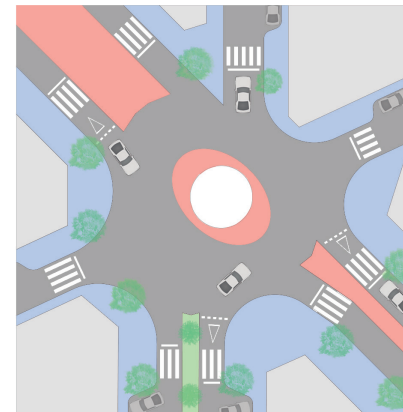
Opció 3 1 2 3 4 5



Opció 2 1 2 3 4 5



Opció 4 1 2 3 4 5



Enquesta individual.
Format A4 doblat per la meitat

Com ha de ser un carril bici perquè et resulte segur i agradable en la mobilitat en bici? Puntua'ls de l'1 al 5

Opció 1 1 2 3 4 5

Opció 2 1 2 3 4 5

Opció 3 1 2 3 4 5

Opció 4 1 2 3 4 5

Opció 5 1 2 3 4 5

Opció 6 1 2 3 4 5

Quin ús fas de la bicicleta?

Ningún

Esporàdic (alguna volta al mes)

Frequent (alguna volta a la setmana)

Diari

L'utilitzaries més si hi hagués una infraestructura de carrils bici?

Sí

No

Si no la utilitzes, per què?

No sé anar en bicicleta

No tinc bicicleta

Em sent insegur/a

Altra:

Enquesta individual.
Format A4 doblat per la meitat



Poster col·laboratiu
Format A2

Annex II - Plànols resultants del taller

ZONES SEGURES/INSEGURES I LLOCS DE ESTADA



Zones insegures
Homes participants 1er d'ESO



Zones insegures
Participants 3er PDC



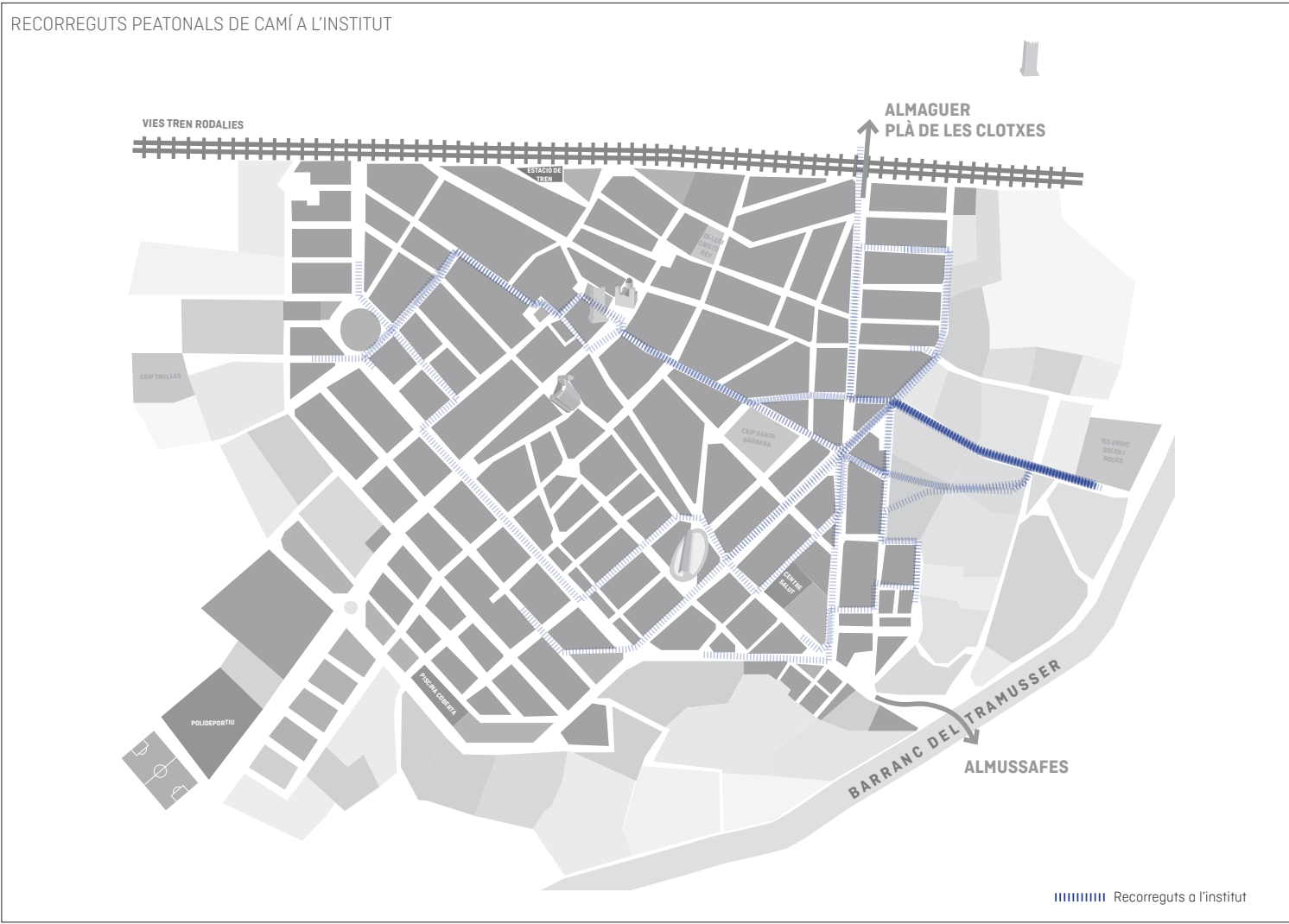
Zones insegures
Participants 4rt PR



Zones insegures
Homes participants 4rt PR



Zones insegures
Dones participants 4rt PR

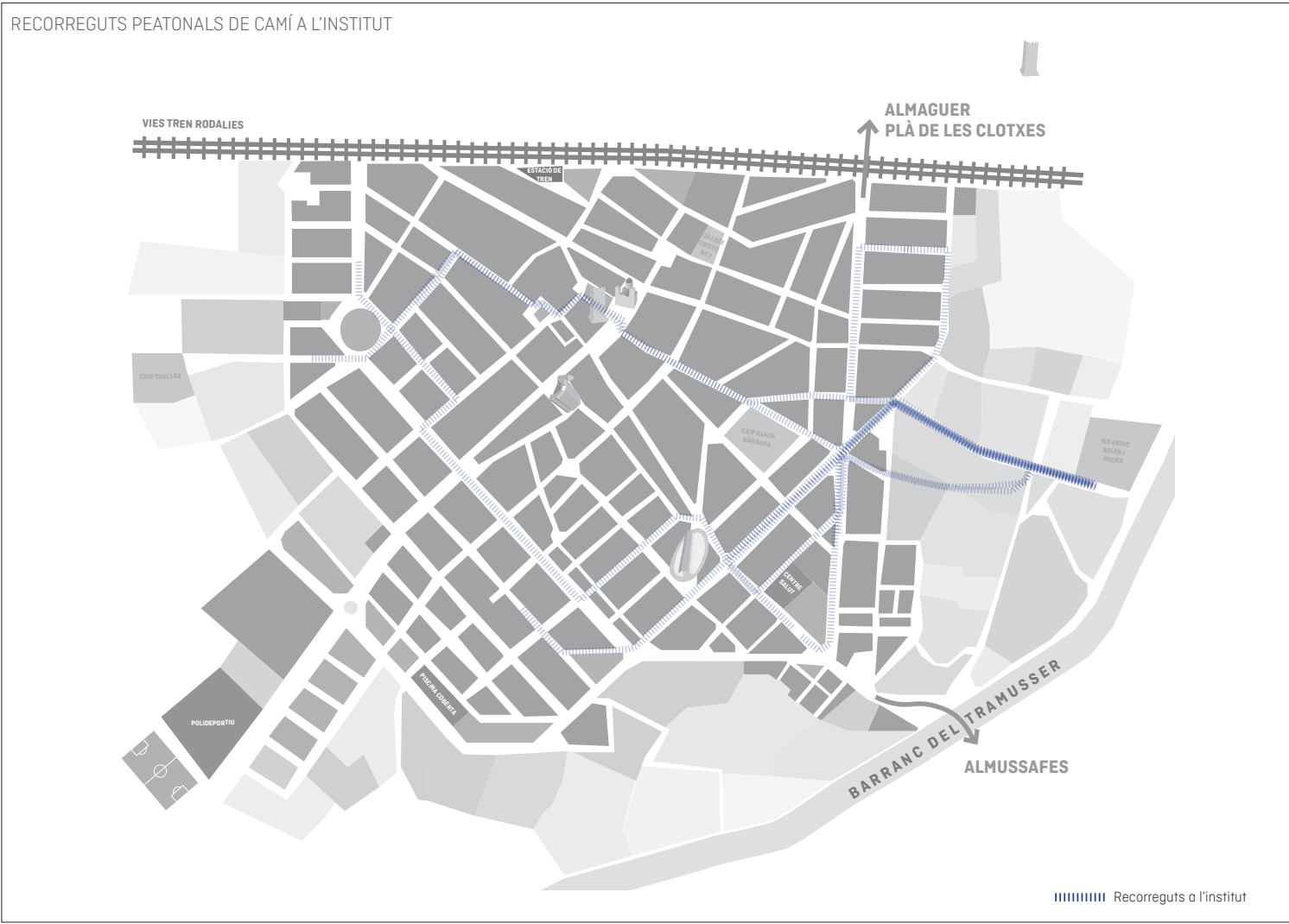


Recorreguts habituals matutins
Participants 1er d'ESO

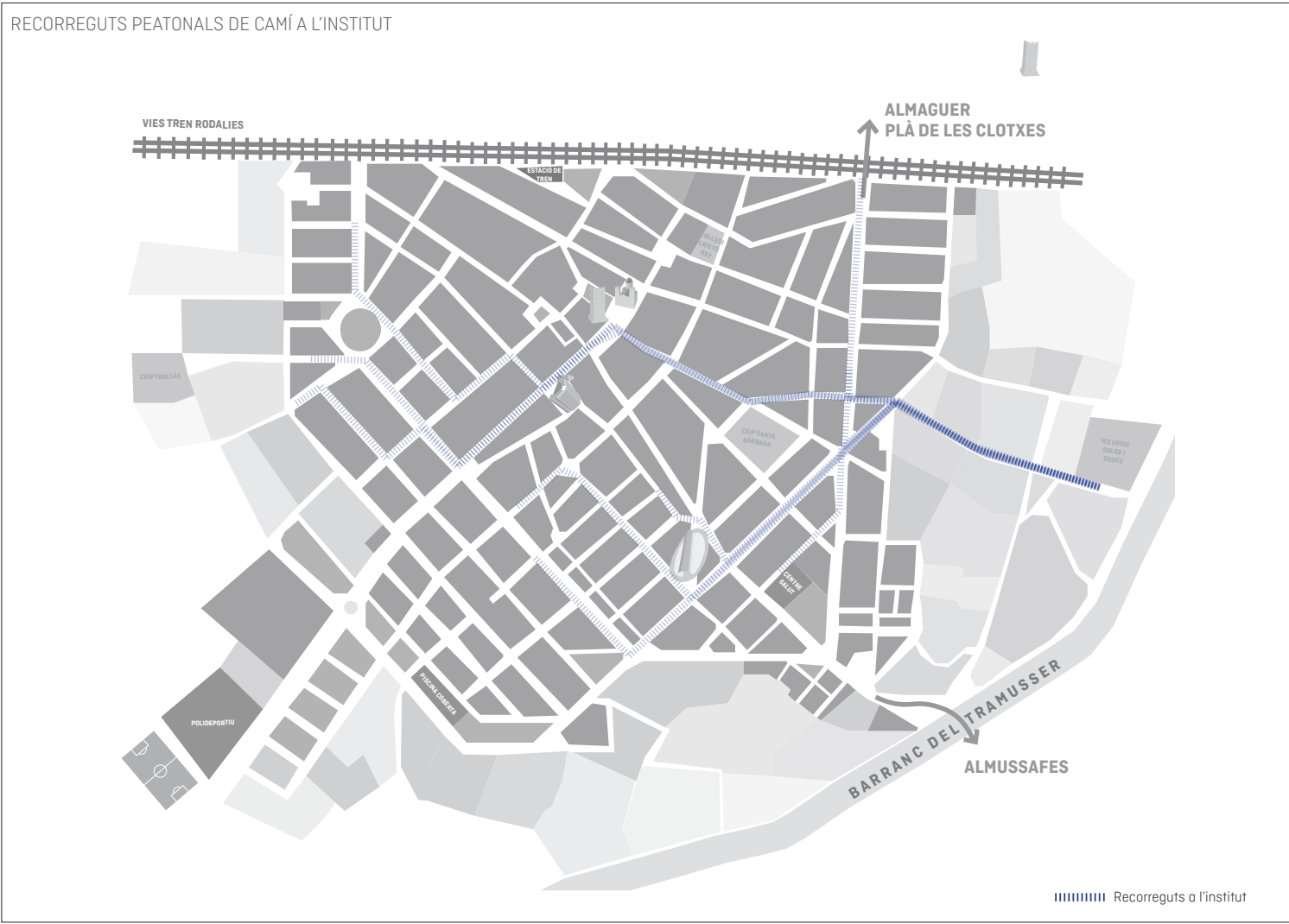
RECORREGUTS PEATONALS DE CAMÍ A L'INSTITUT



Recorreguts habituals matutins
Homes participants 1er d'ESO



Recorreguts habituals matutins
Dones participants 1er d'ESO

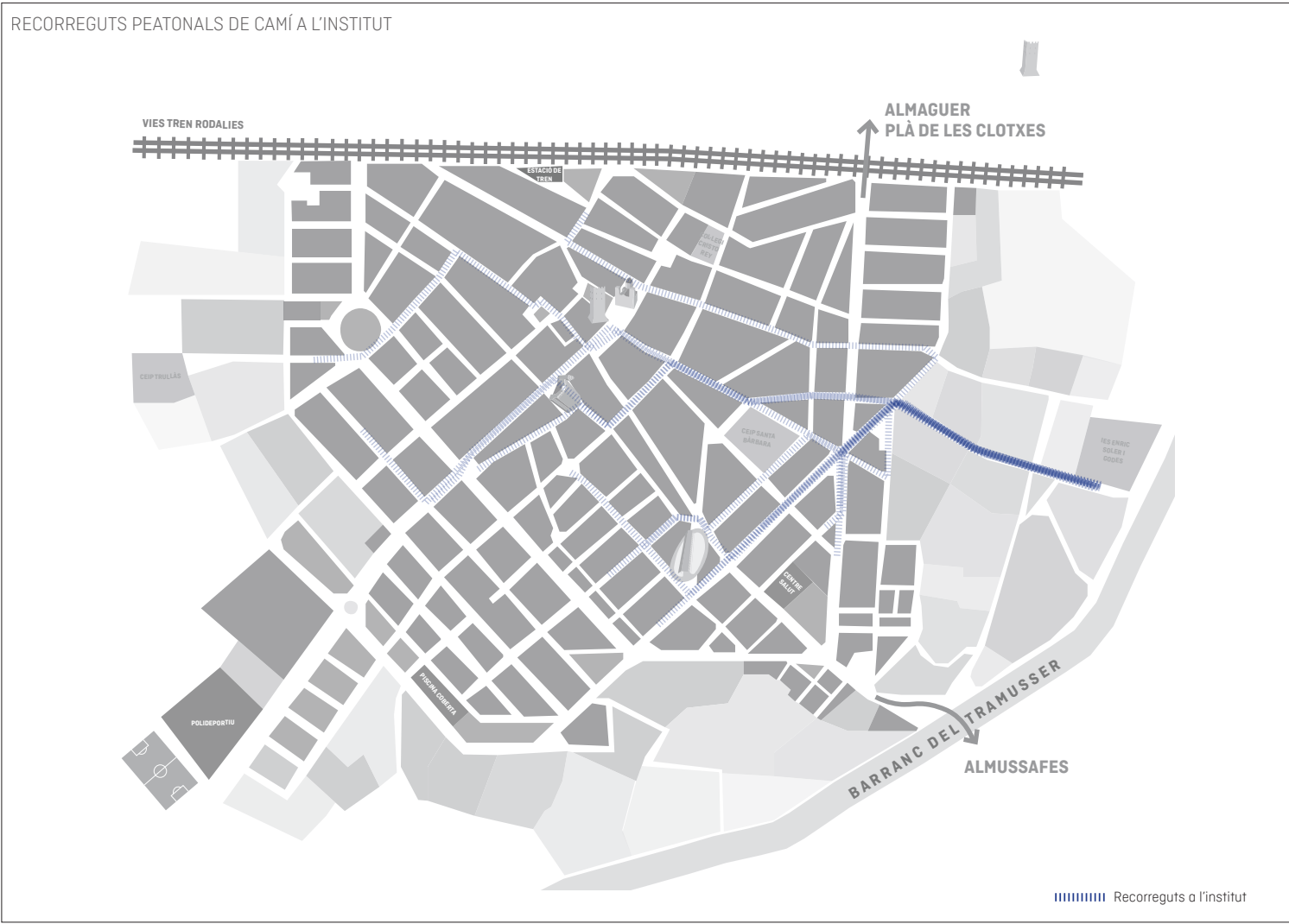


Recorreguts habituals matutins
Homes participants 1er d'ESO

RECORREGUTS PEATONALS DE CAMÍ A L'INSTITUT

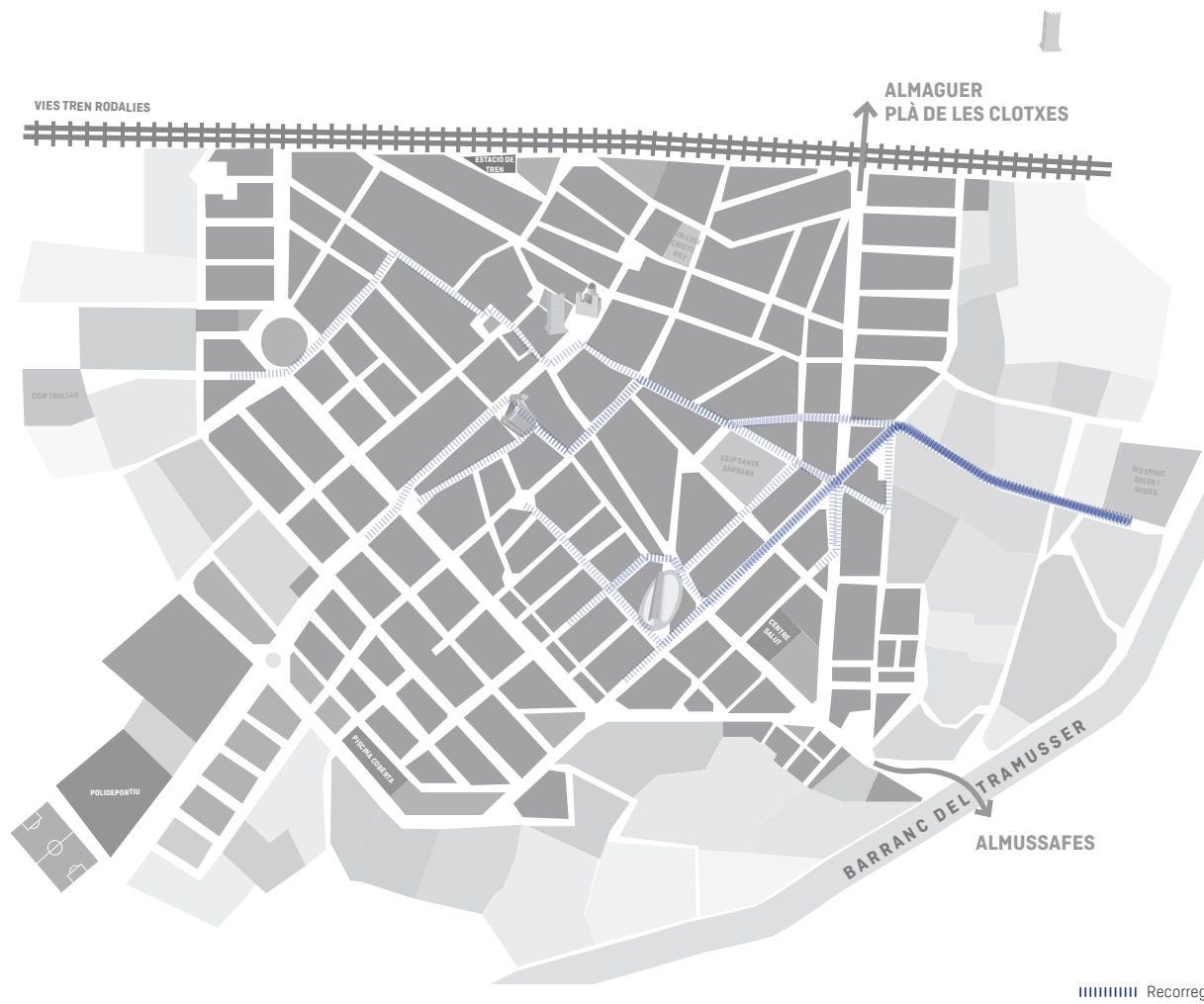


Recorreguts habituals matutins
Dones participants 3er PDC

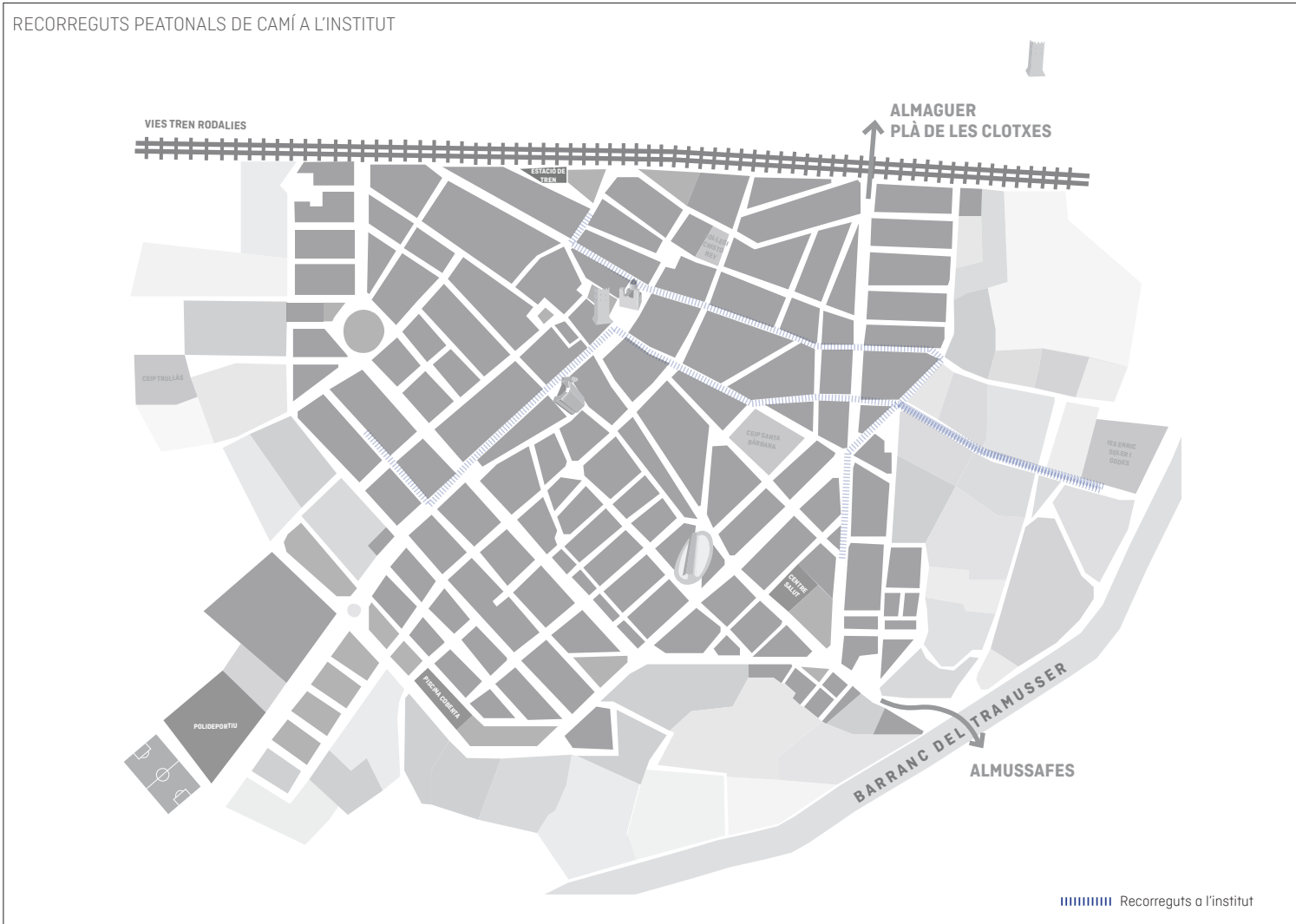


Recorreguts habituals matutins
Participants 4rt PR

RECORREGUTS PEATONALS DE CAMÍ A L'INSTITUT

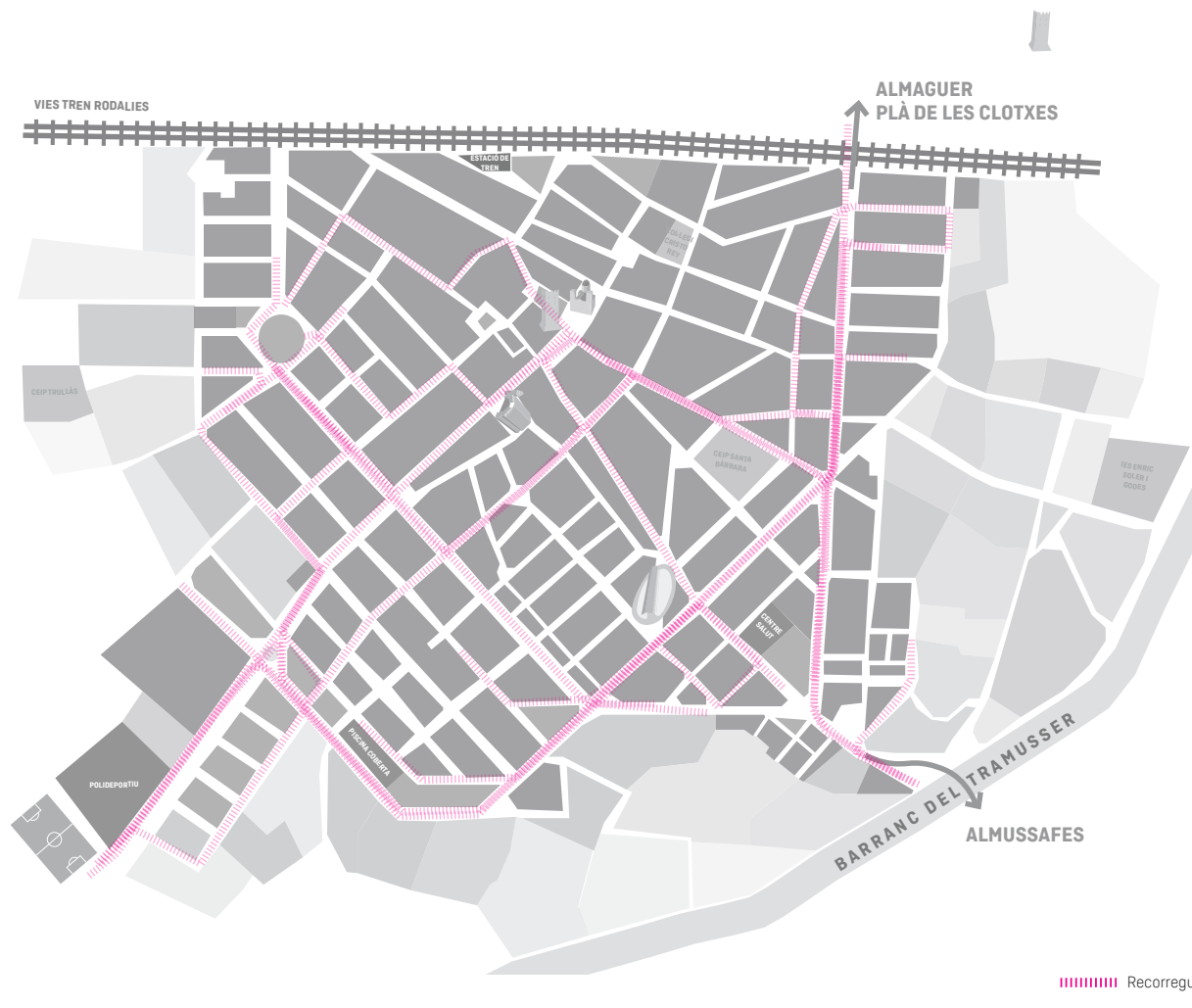


Recorreguts habituals matutins
Homes participants 4rt PR

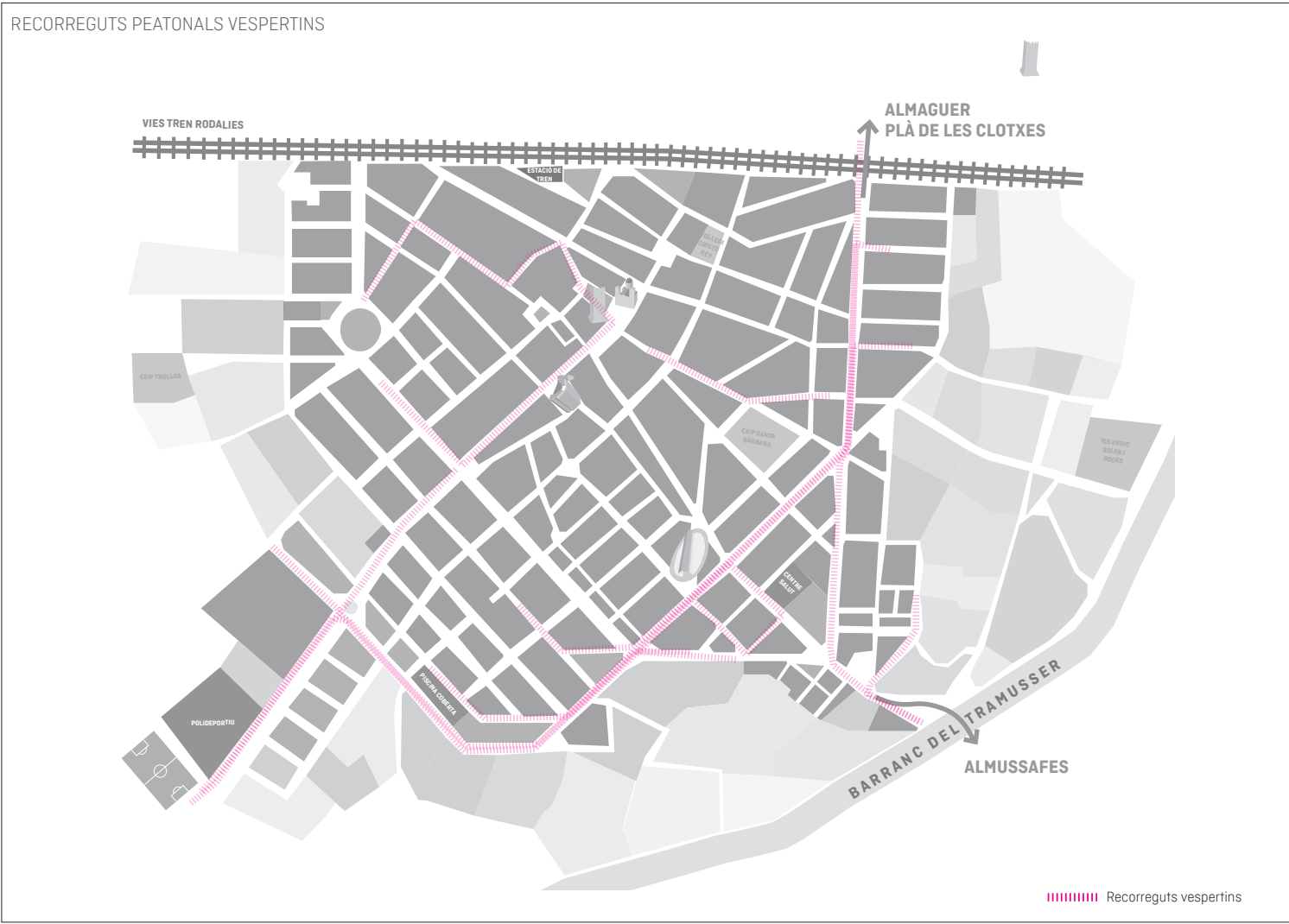


Recorreguts habituals matutins
Dones participants 4rt PR

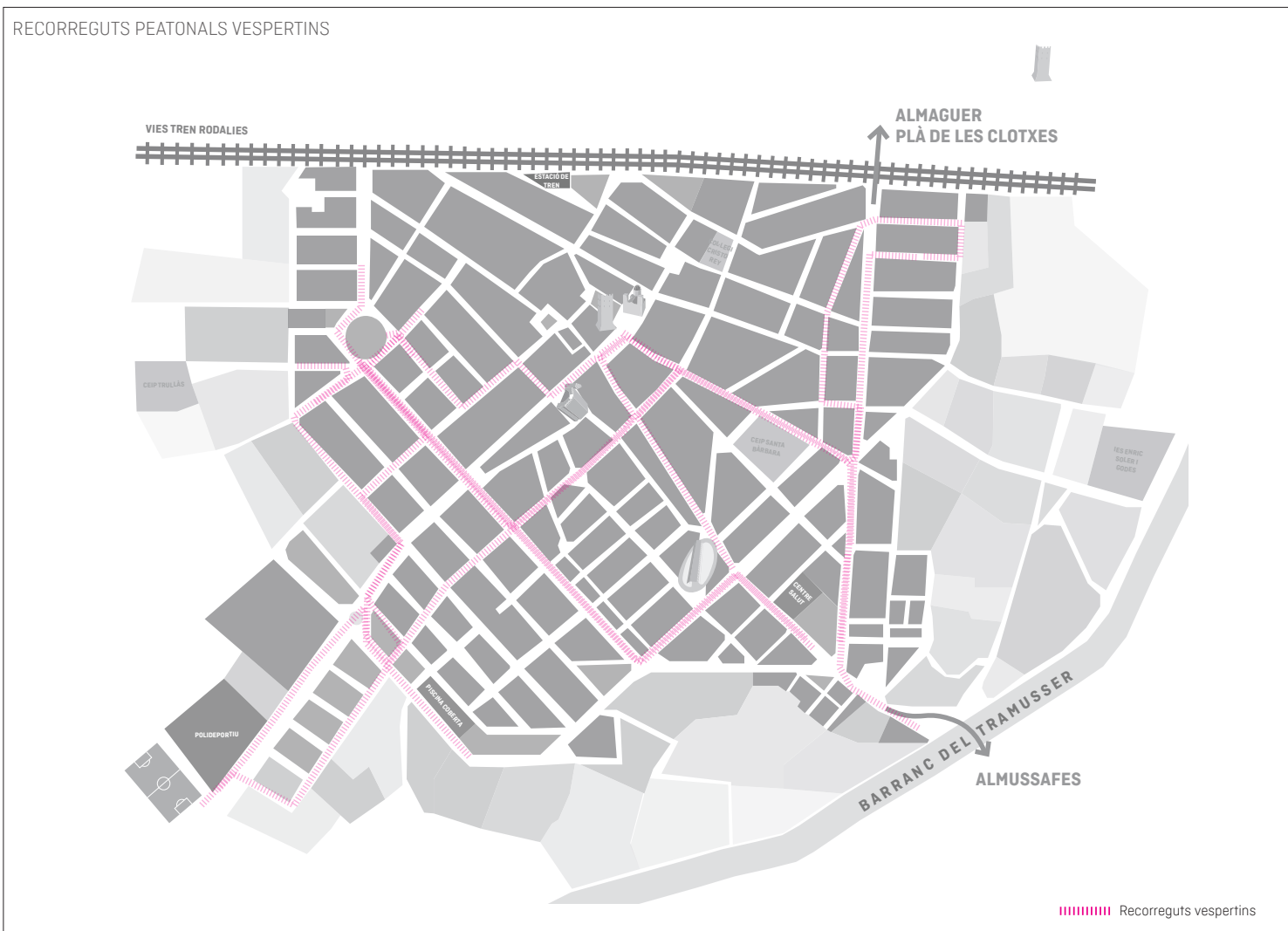
RECORREGUTS PEATONALS VESPERTINS



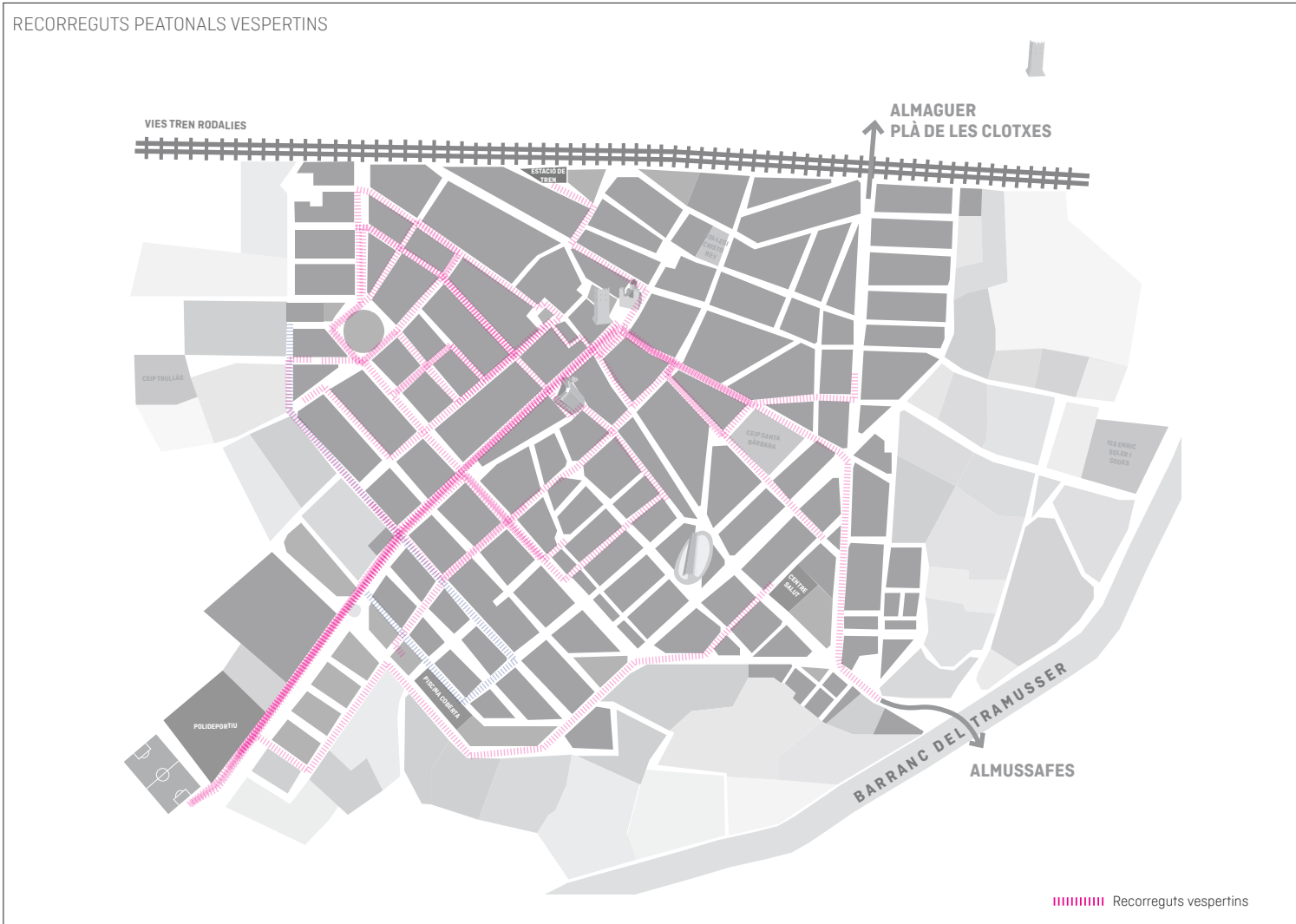
Recorreguts vespertins habituals
Participants 1er d'ESO



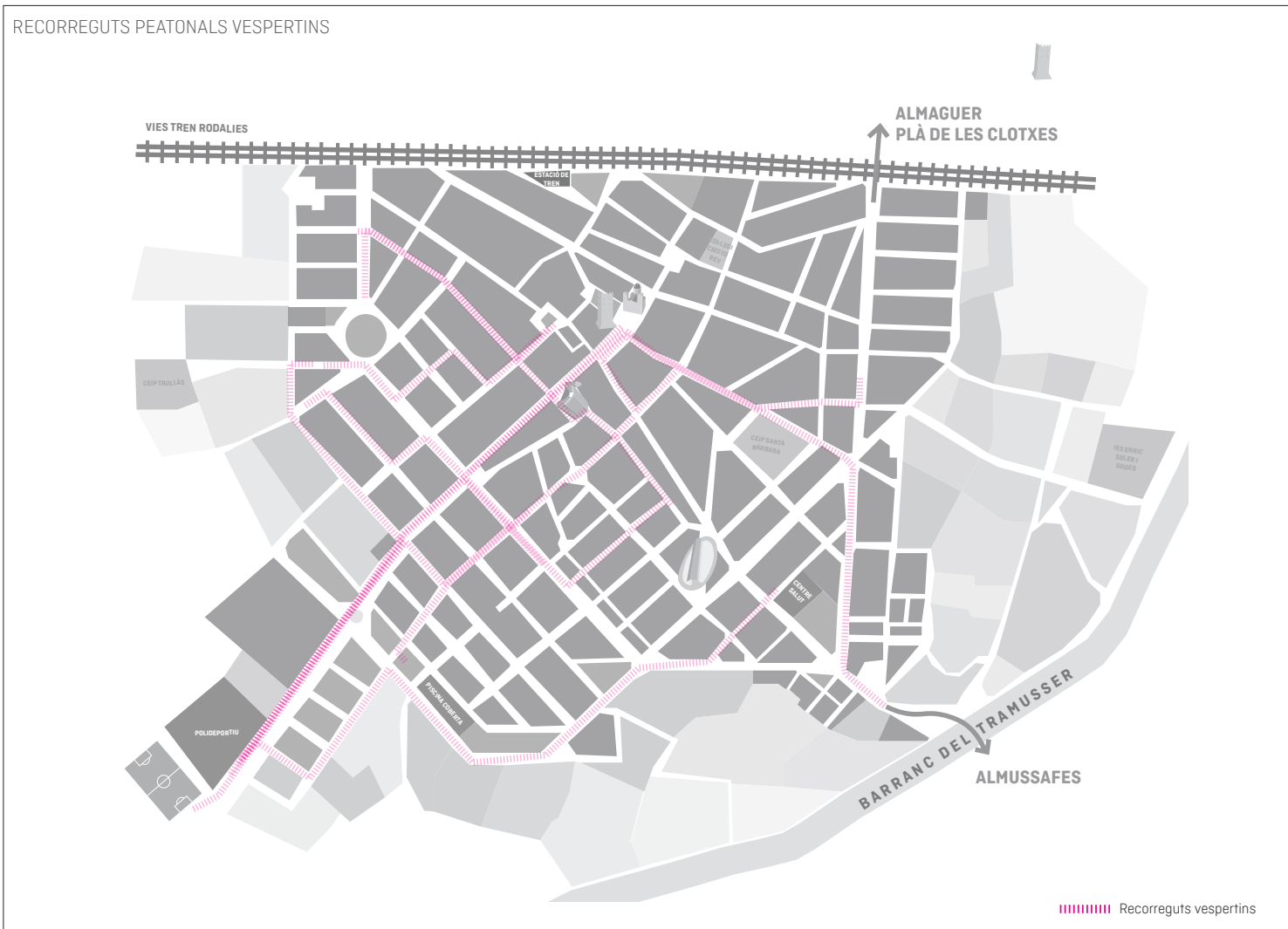
Recorreguts vespertins habituals
Homes participants 1er d'ESO



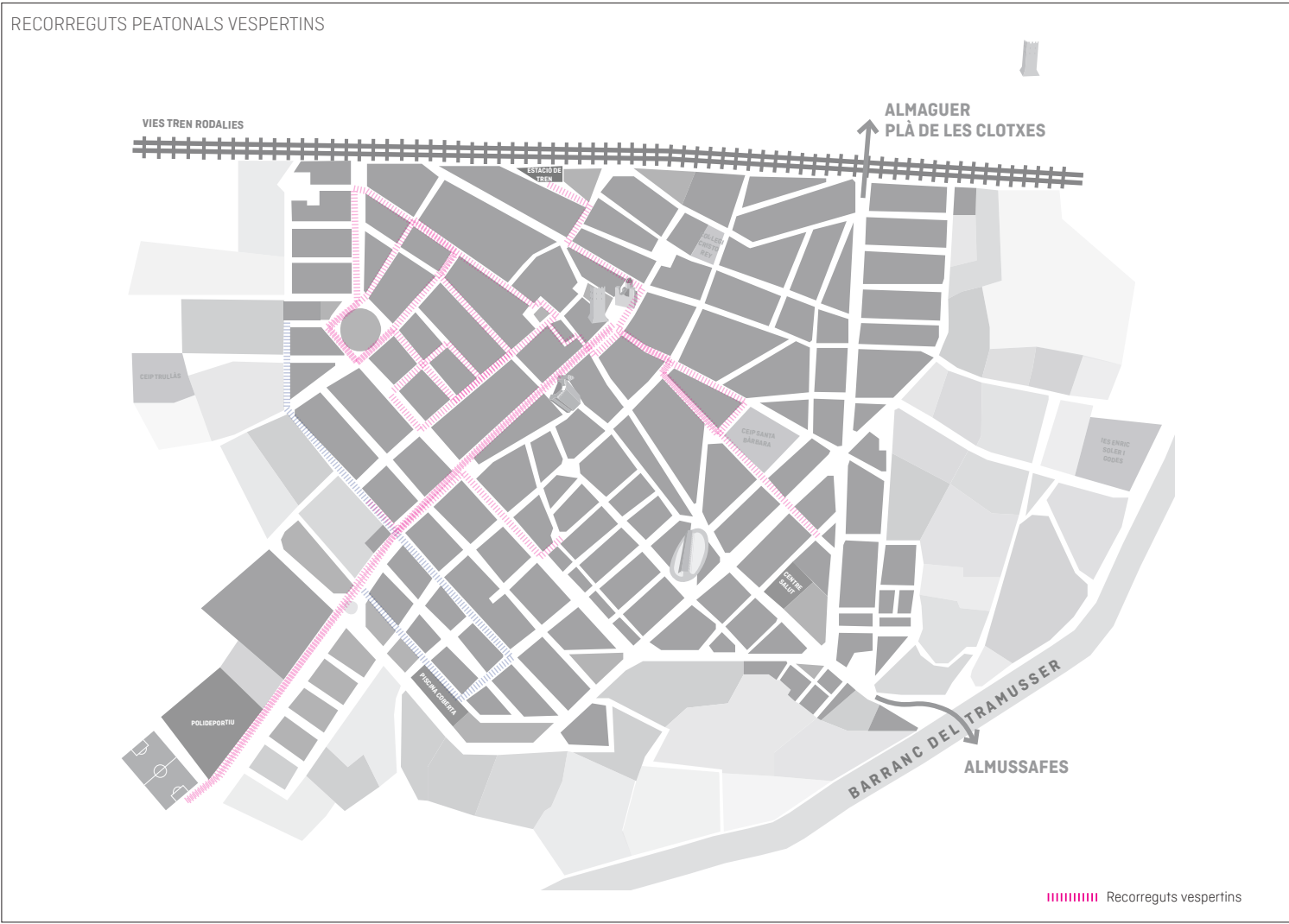
Recorreguts vespertins habituals
Dones participants 1er d'ESO



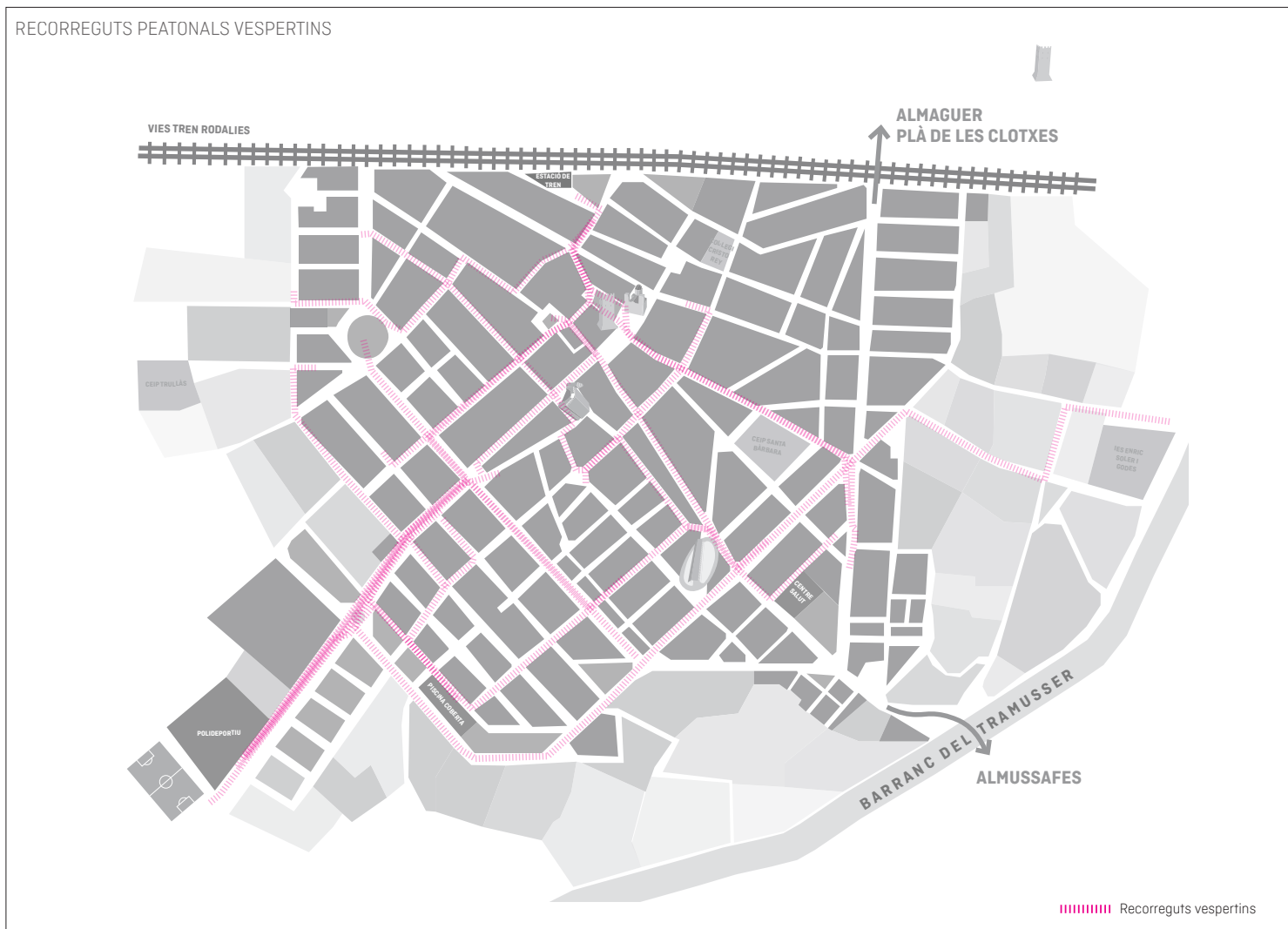
Recorreguts vespertins habituals
Participants 3er PDC



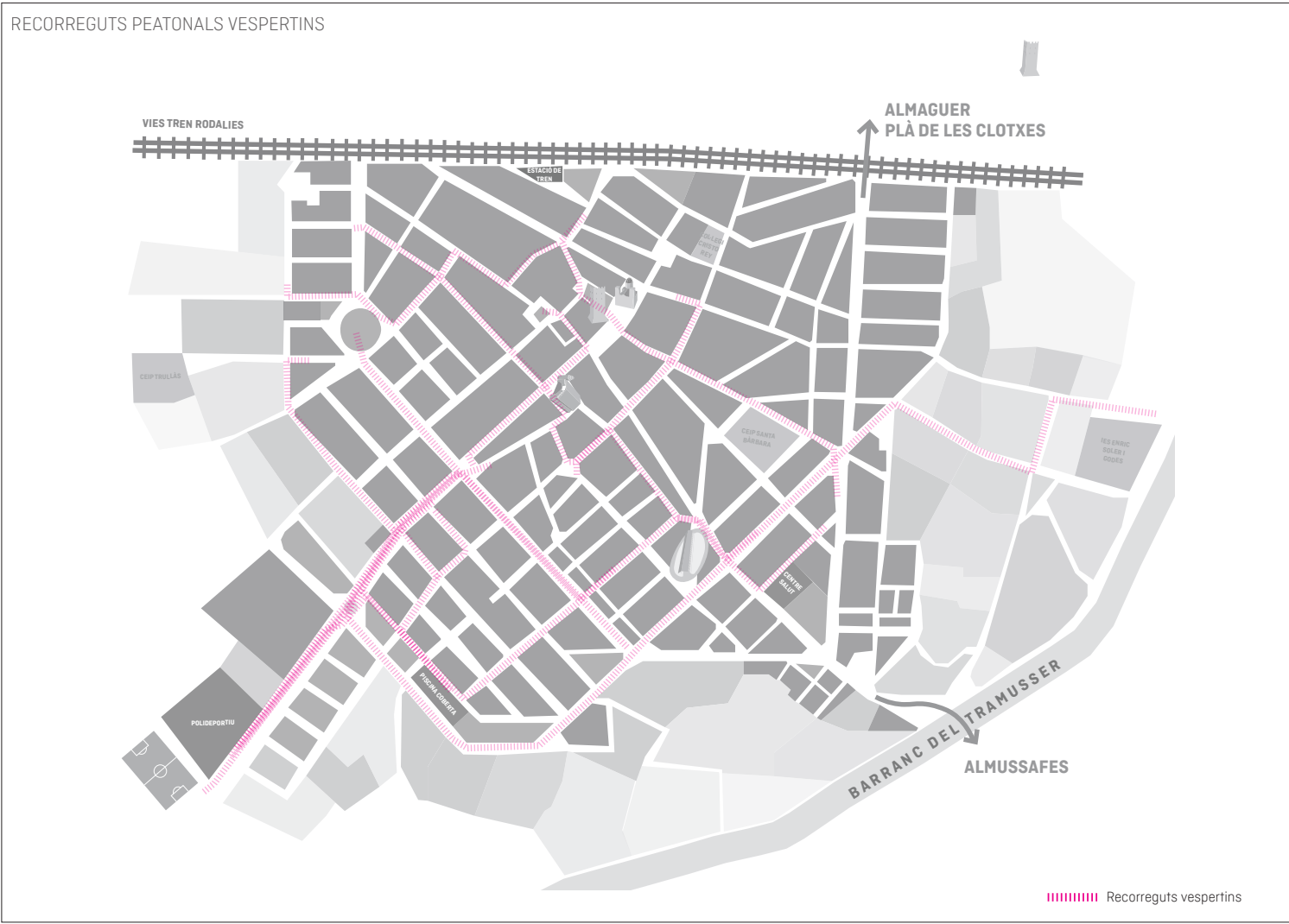
Recorreguts vespertins habituals
Homes participants 3er PDC



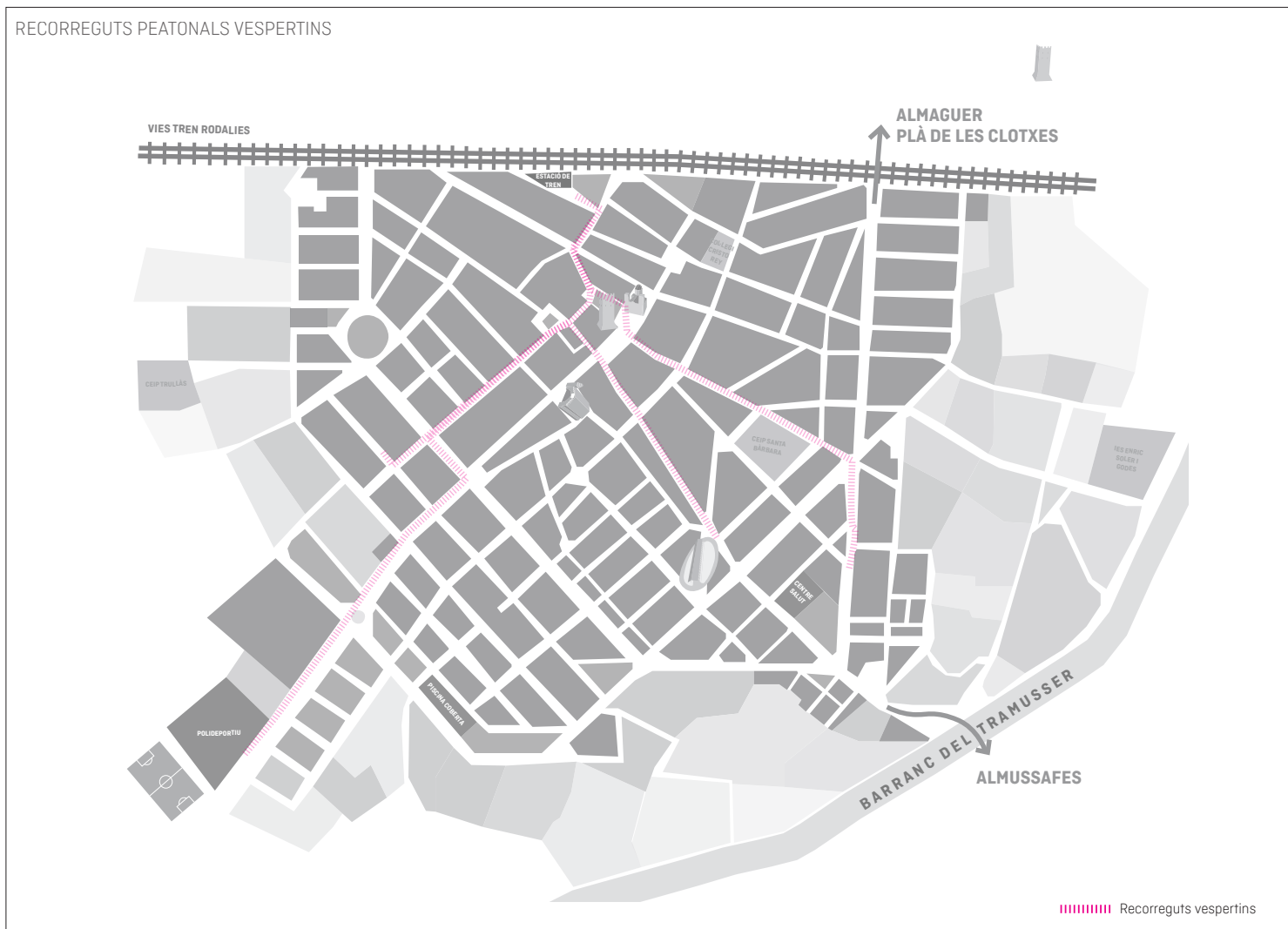
Recorreguts vespertins habituals
Dones participants 3er PDC



Recorreguts vespertins habituals
Participants 4rt PR



Recorreguts vespertins habituals
Homes participants 4rt PR



Recorreguts vespertins habituals
Dones participants 4rt PR